ԱՐՇԱԼՈՒՅՍ

ԹԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԸ. Կ. ՊՈԼԻՍ, ՄԱՐՏ 11, 1905 ԹԻՒ 10

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Հ. Ռ. ԿՐԻՆ ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Դատապարտութիւն 193. — Այնթապի Բողոքական Որբանոց-վարժարանը 195. — Բատիւմ-Քրիստոնեան 197. — Վաղեմի Եգիպտացւոց Թաղման Շահեկան Նվիրաբերութիւն 197. — Ծառի եւ Թուփի Կեղեւ Թուղթ Հափոնի Մեզ 198. — Թոթովախօսութիւն 198. — Գրական Ասուլիսներ 198. — Խնուսի Հարամիկ Գիւղը 201. — Սալմաստի Շուէտական Որբանոց-վարժարանը 202. — Հայ Թերթեր 202. — Ի Դաս, Մարտ 26 203. — Հովուի Ձիս, Տեր 204. — Քաղաքական Լուրեր 205.

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ

[Խմբագրական]

Վերջերս նամակ մը տեսանք, որ սաստիկ կծուլեզուով կը պախարակէր հովիւները, քարոզիչները եւ Քրիստոնեայ ուրիշ մշակներ, որոնք իրենց անձնական շահը եւ իրենց անձնական հանգիստը կը փնտռեն մանաւանդ քան հոգեւոր օգուտն անոնց որոնց համար կը կարծուի թէ պիտի աշխատին իրենք։ Նամակին ընդհանուր տպաւորութիւնն ալ սա էր թէ Աւետարանի պաշտօնէութեան ասպարէզին մէջ գտնուողներուն ստուար մեծամասնութիւնը այս դասակարգին կը պատկանի։ Զենք ուրանար թէ ժամանակներ կան երբ պատշաճ է դատապարտել, ժամանակներ ալ՝ երբ մինչեւ իսկ պարտականութիւն կը դառնայ այդ։ Մարգարէները, տեղ տեղ երգիծանքով, կը դատապարտէին ժողովուրդը մոլորեցնողները։ Եսայի կ'ըսէ, «Տէրը Իսրայէլէն գլուխը ու պոչը, արմաւենիին ոստը ու կնիւնը մէկ օրուան մէջ պիտի կորնչնէ։ Ծերը ու պատուաւոր մարդը գլուխն է. եւ ստութիւն սորվեցնող մարգարէն պոչն է։» Երեմիա կ'ըսէ, «Վա՛յ ան հովիւներուն՝ որ իմ արօտիս ոչխարները կը կորսնցնեն ու կը ցրուեն, կ'ըսէ Տէրը։» Եւ Եզեկիէլ կ'ըսէ, «Վա՛յ Իսրայէլի հովիւներուն՝ որոնք ինքզինքնին կ'արածեն. հովիւները հօտը արածելու չէ՞ն։» Ոչ մէկ վայ կրնայ աւելի ահաւոր ըլլալ քան այն վայերը զորոնք մեր Տէրը տուաւ «ծեփած գերեզմաններուն,» Դպիրներուն ու Փարիսեցիներուն, որոնք այն ժամանակի կրօնական ուսուցիչներն էին։ Մարդիկ կան որոնք դեռատիներու վրայ ազդեցութիւն կը բանեցնեն չափազանց խմոտուքի, խաղամոլութեան եւ ուրիշ չար ունակութիւններու ենթարկելու համար զանոնք։ Բոլոր բարի մարդոց պարտքն է նշաւակել եւ պախարակել այդ հոգեսպանները։ Մարդիկ կան որոնք վտանգաւոր մոլորութիւններ կը քարոզեն ճշմարտութեան անունով, ինչպէս վաղեմի եկեղեցւոյ այն Հակօրինականները, որոնք կը վարդապետէին թէ, որովհետեւ այլեւս օրէնքի տակ չենք, այլ՝ շնորհքի, կրնանք մեր ուզածն ընել եւ մեղք չէ մեզի համար։ Այսպիսի ամէն վարդապետութիւն պէտք է դատապարտել այնպէս համարձակօրէն եւ անխնայ որպէս Յովհաննէս առաքեալը դատապարտեց Հակօրինականները։

Ամէն այս տեսակ դատապարտութեան «Ամէն» պիտի ըսենք մենք ի սրտէ եւ, երբ պէտք ըլլայ, Ա-Է-Ա-Բ-Է-Ի պիտի չմերժէ պարտուպատշաճ կերպով գրուած ուեւէ յօդուած, որ արդար դատապարտու-

թիւն կը պարունակէ, ո՛րչափ ալ խիստ ըլլայ։ Սակայն գրաւոր ու բերանացի դատապարտութիւններու ո՛րչափը անարդար է։ Երեմիայի գիրքը մեծ մասամբ դատապարտութիւններու գիրք է։ Մարդիկ կան որոնք կ'զգան թէ իրենք կոչուած են ներկայ ժամանակիս Երեմիաներն ըլլալ։ Կը կարծենք թէ կը սխալին անոնք եւ չեն գտած օգտակարութեան եւ պարտականութեան ուղին։

Ամպիոն մը կամ կրօնական թերթ մը, որ գըլխաւորապէս կ'զբաղի ուրիշներու մոլորութիւնները նշաւակելով, չնուցաներ այն մարդիկը որոնց կը ծառայէ։ Մենք անգամ մը ձուկեր տեսանք ծովը ձգուած։ Զուկի շուկան կը բերուէին անոնք։ Սակայն ոստիկանական քննութեամբ հաստատուեցաւ թէ օթեկ (պայթ) էին, եւ օթեկ ձուկ ուտելը վտանգաւոր է։ Հաւանօրէն ձեռնհաս իշխանութեան այս հոգածու հսկողութիւնը հիւանդութենէ պահպանեց կարգ մը անձեր։ Այսու ամենայնիւ ձուկի շուկային գլխաւոր նպատակն է ոչ թէ զէշ ձուկերը հեռացնել, այլ աղէկ ձուկ հայթայթել ժողովրդին։ Մարդիկ չեն կրնար սնանիլ պատմելով անոնց թէ ի՛նչ ուտելու չեն։ Ոչ ալ կրնան ազնիւ ու մարդավայել նկարագրով ազիւ ուրիշներու մոլորութիւնները եւ մեղքերը նշաւակելով։ Կրօնական ուսուցչէ մը ակնկալուած գլխաւոր բաներն են դրական ճշմարտութիւն ներկայացնել եւ եռանդով այն առաքինութիւնները յանձնարարել որոնք բարի եւ օգտակար կ'ընեն զմարդ։

Ցանդիմանական ոգին ՀԼաս կը գործէ շատ կերպերով։ Քրիստոնէութիւնը սիրոյ կրօնք է։ Կը յայտնէ Աստուծոյ Հայրութիւնը եւ մարդոց եղբայրութիւնը։ Անոր գերագոյն Ուսուցիչն ըսած է թէ պարտականութեան ամբողջութիւնը կը բովանդակի զԱստուած բոլոր սրտով եւ մեր ընկերը մեր անձին պէս սիրելուն մէջ։ Ամէն ինչ որ կը զօրացնէ սիրոյ այս զգացումը՝ բարի է։ Ամէն ինչ որ յումպէտս կ'աւելցնէ մարդու մարդէ օտարացումը՝ չար է։ Եւ դիւրին չէ հաւատալ թէ սէր կը տիրէ այն մարդուն սրտին մէջ, որու խօսակցութիւնը կամ գրութիւնը սովորաբար թշնամանակերպ կամ յարձակողական է։ Ցանդիմանելին օգուտ ընծայելու կերպը չէ այդ։ Եթէ անոր բարի կողմերը գովուին, եթէ այն բաները որոնց մէջ իր կարծիքը կամ ընթացքը ուղիղ է՝ ընդունուին, այն ատեն յոյժ հաւանօրէն պատրաստ կ'ըլլայ մտիկ ընել, երբ իր յանցանքները եւ սխալները ցուցուին եղբայրական ոգիով եւ առանց չափազանցութեան կամ խիստ յանդիմանութեան։ Ցանդիմանական այս ոգիով ծնողք, ուսուցիչներ, քարոզիչներ եւ ուրիշներ հազարաւորներ բարկացուցած են եւ բարոյական անկումի տանող ճամբուն մէջ յարատեւել տուած, մինչ կրնային անոնք ազատուիլ եւ ուղղութեան շաւիղը բերուիլ համակրելից եւ սիրալիր վարմունքով։

Ցանդիմանողին համար ալ զէշ է այս ունակութիւնը։ Աշխարհի պատմութիւնը կը սորվեցնէ թէ մարդս ի բնէ կռուող է։ Պատերազմները կը կազմեն մարդկային պատմութեան ստուար մասը, եւ ամէն ուսուցիչ առիթ ունի կռուող աշակերտներ հաշտեցնելու, գրեթէ ամէն հովիւ ալ՝ ընտանեկան, դրացիական կամ եկեղեցական վէճեր հարթելու։ Կռուարարութեան այս բնազդը զսպումի պէտք ունի, վասն զի մեր ստորին բնութեան կը պատկանի։ Սակայն կշտամբանքը կը գոհացնէ զայն։ Փոխանակ քար եւ նիզակ նետելու՝ խիստ խօսքեր եւ զայրագին ամբաստանութիւններ կը նետենք, որոնք շատ անգամ աւելի ցաւագին վէրքեր կը բանան։ Այնպիսին որ ունակարար կը պախարակէ, անոր համար կը պախարակէ շատ անգամ զի հաճոյք կ'զգայ իր տուած ցաւէն։ Կը զօրացնէ իր մէջ գտնուող վայրագ բնազդը՝ փոխանակ խաղաղասիրական այն ոգւոյն զոր Սբ. Գիրքը կը պատուիրէ։

Նաեւ վտանգ կայ որ ինքզինք արդար համարի։ Ուղիղ է որ պաշտպանենք ինչ որ մենք ճշմարտութիւն կը համարինք։ Եթէ ճշմարտութիւն չհամարէինք զայն, չէինք յարեր անոր։ Բայց ով որ կը դատապարտէ այս մարդը, այն մարդը եւ ուրիշներ, եւ կ'զգացնէ թէ միայն ինք եւ իրեն զուգափարակից փոքրիկ մարմինը ուղիղ են, մինչ աշխարհի մէջ ամէն ուրիշներ սխալ են, սովորաբար աւելի հպարտութենէ ազդուած է քան ճշմարտութեան նախանձաւորութենէ, թէպէտ ինք տեղեակ չըլլայ ասոր։ Ոմանք իրենց ուսմամբ կը պարծին եւ արհամարհանքով կը նային ուրիշներու իբրեւ տգէտ խուժանի։ Ոմանք իրենց հարստութեամբ կը պարծին եւ կ'արհամարհեն աղքատները։ Ուրիշներ ուղղափառութեամբ եւ ուղիղ դնացքով կը հպարտանան։ Բերկրութիւն կը պատճառէ մտածել թէ մենք Աստուծոյ ճշմարտութեան պաշտպաններ ենք, աւելի ուղիղ եւ աստուածահաճոյ քան ուրիշ մարդիկ։ Կրնանք զԱստուած փառաւորել մեզ առաջնորդելուն համար այն ճշմարտութեան զոր ուրիշներ չգտան եւ միանգամայն խոնարհաբար զգալ մեր անարժանութիւնը։ Ասկէ շատ տարբեր է գոհունակութեան այն զգացումը, որ յատուկ է այն մարդուն՝ որու ունակութիւն դարձած է ուրիշներ պախարակելը։ Եթէ կայ բան մը, որ

համբերել ի մասնաւորի դժուար կը գտնենք, Փարիսական ոգին է, որ Աստուծմէ կը գոհանայ թէ ուրիշ մարդոց պէս չէ։ Եւ այն մարդը, որու ունակութիւն դարձած է ուրիշները դատապարտել, ոչ միայն ունի այս ոգին՝ այլ եւ ենթակայ է, եթէ կրօնական ուսուցիչ է ինք, հաղորդելու զայն այնպիսիներու որոնք սաղպ իր սատերը կը լսեն։ Արդարեւ աշակերտը կրնայ իր ուսուցիչը անցնիլ։ Ուսուցիչը կրնայ վարդապետել, ինչպէս վարդապետեց աղանդաւոր մը, թէ իր աղանդէն չեղողներուն համար դէպ մը յոյս կայ Աստուծոյ ուխտէն դուրս գտնուող, այսինքն չխոստացուած, ողորմութիւններուն մէջ, մինչ աշակերտը անյոյս կորըստեան կը դատապարտէ անոնց ամէնն ալ։ Մարդ, երբ այսպիսիներու խօսիլը լսէ, կը դրդուի Յովայ երգիծանքը ուղղել անոնց, «Արդարեւ Աստուծոյ ժողովուրդը դուք էք, ու իմաստութիւնը ձեզի հետ պիտի մեռնի» (Յբ. 2)։ Սակայն եւ այնպէս աւելի կարեկցութեան պէտք ունին անոնք քան յանդիմանութեան։ Անխոհեմ ուսուցիչներէ մոլորած են եւ չեն գիտեր թէ իրենց հոգեւոր հպարտութիւնը աւելի ատելի է Աստուծոյ առջեւ քան այն մոլորութիւնները, որոնց համար այնքան զայրոյթով ուրիշներ կը դատապարտեն։

Պախարակելը շատ անգամ անիրաւ է։ Հրեաները զՔրիստոս պախարակեցին իրենց աւանդութեան բոլոր մանրամասնութիւններուն չհամակերպելուն համար։ Հիմա ալ ոչ սակաւ անգամներ արտաքին բաներու կամ ձեւակերպութիւններու զանցառման համար զմարդիկ կը դատապարտեն այժմու ինքնակոչ Երեմիաները։ Սոնք դեռ այնչափ զարգացած չեն որ ըմբռնեն թէ արտաքին ոեւէ արարողութեան համակերպումը չէ, այլ սրտի սրբութիւնն է, Աստուծոյ պահանջածը։ Մկրտութիւնը պարտականութիւն է, բայց մկրտութիւնը չէ որ մեզ ընդունելի կ'ընէ Աստուծոյ։ Սրտով մաքուրները պիտի տեսնեն զԱստուած, ի՞նչ եկեղեցիէ ալ ըլլան, կամ նոյն իսկ եթէ ոչ մէկ եկեղեցիէ ալ ըլլան։ Մեղաց համար ապաշխարող եւ Քրիստոսի հաւատացող անձերու հոգին պիտի փրկուի, ի՞նչ ծէսեր ալ զանց ըրած ըլլան սխալմամբ կամ ի չգոյէ պատեհութեան։

Պախարակելը յաճախ անիրաւ է, անկատար գիտութեան վրայ հիմնուելով։ Եթէ գիտնայինք Քրիստոնեայ եղբօր մը պարագաները, թերեւս պիտի արդարացնէինք անոր այսինչ գործողութիւնը կամ ընթացքը զոր այժմ դատապարտելու հակամէտ ենք։ Եթէ գիտնայինք այն դժուարութիւնները, որոնց հետ մաքառիլ ստիպուած է, այնչափ պիտի չփութայինք զայն կշտամբել առերեւոյթ թերութեան համար։ Մանաւանդ չարժառիթներ վերագրելու միջոցին ենթակայ ենք անիրաւութիւն գործելու։ Քրիստոս կը կարդար մարդոց սիրտերը եւ յստակ կը տեսնէր Դպիրներուն եւ Փարիսեցիներուն կեղծաւորութիւնը, ագահութիւնը եւ հպարտութիւնը։ Վտանգ չկար որ ինք չտիէն աւելի խիստ ըլլար հանդէպ անոնց։ Մարգարէները վայեր կարդալու միջոցին Սուրբ Հոգիէն կը ներշնչուէին։ Սակայն մենք Աստուածային այնպիսի առաջնորդութեան տակ չենք։ Ի՞նչ գիտէք թէ այս կամ այն քարոզիչը կամ հովիւը, զոր դուք այնքան դիւրաւ կը դատապարտէք, իրապէս իր անձնական հանգիստը եւ շահը կը փնտռէ։ Մեր Տէրոջը պատուէրը մեզի սա է. «Մի դատէք որ չդատուիք։» Մեզի պատուիրուած բարձրագոյն առաքինութիւնն է սէր, «որ չարութիւն չխորհիր։» Ներշնչեալ բերնով մեզի տրուած ազդարարութիւնն է, «Դուն ո՞վ ես որ ուրիշին ծառան կը դատես։»

Մարդիկ կան որոնք, առ ահի, լուռ կը մնան երբ պարտէին խօսիլ մասնաւոր մեղքի մը դէմ, եւ իրենց լռութեամբ մասամբ պատասխանատու կ'ըլլան գործուած չարութեան համար։ Սակայն աւելի շատ են այն մարդիկ, որոնք ուրիշներ կը դատապարտեն անխոհեմութեամբ, եւ իրենց այդ ընթացքով թէ՛ իրենց կը վնասեն, թէ՛ անոնց՝ որոնց դէմ կը խօսին։

ԱՑՆԹԱՊԻ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ–ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ
(Յ. Դ. Դ.)

Անցեալ շաբթու Այնթապի Բողոքական Որբանոց–վարժարանին տնօրէն մարմնին կողմանէ յիշեալ Հաստատութեան 41ամեայ հաշուեցուցակը Աւետարանի մէջ հրատարակուեցաւ, եւ ծանուցուեցաւ թէ անոր հիմնադիրը եւ 28 տարիէ հետէ անոր նախագահութեան եւ տնօրէնութեան պաշտօնը վարող անձը, Յարութիւն էֆ. Յովհաննէսեան, ինքնայօժար հրաժարած է նախագահութենէն, եւ թէ անոր վարչութեան ամբողջ գործը յանձնած է Այնթապի Աւետ. եկեղեցւոյն։ Յիշեալ տեղեկագրին մէջ յիշուած էր նաեւ թէ նոյն անձը անցեալ 28½ տարիներու միջոցին ձեռք բերած եւ ծախսած է գրեթէ մէկ միլիոն դահ.։ Յովհաննէսեան էֆն եւ անոր այս մեծ գործը ի մտոյ ճանչցողները գիտեն թէ ան այս գումարը հաւաքելու եւ գործածելու համար իր կեանքին ամէնէն առոյգ եւ թանկագին ժամանակը վատնած է, եւ թէ զանիկա գործածած չէ իր անձ-

նական չահերուն։ Ցիչեալ անձը, սկիզբէն հետէ իր զաւակներուն ստակ չահելու համար արհեստներ սորվեցնել տալով, ոչ սակաւ տարիներէ ի վեր իր տան առօրեայ ծախքին որոշ մէկ մասը անոնց վրայ բեռցուցած է։ Անոնք ալ, հաւատարմաբար ի գործ դրած ըլլալով իրենց ստանձնած սոյն պարտականութիւնը, այս բարեսիրական ծառայութեան մէջ իրենց հօր գործակցած են։ Ց. Յովհաննէսեան էֆ., սոյն Հաստատութեան համար թանկագին այսքան տարիներ ծառայելէն ետքը, ամենայն իրաւամբ կըրնար այսուհետեւ չափով մը անկէ նիւթական օգուտ ակնկալել եւ պահանջել։ Սակայն ազնիւ զգացումով մը Հաստատութիւնը եւ անոր վարչութիւնը Այնթապի Բողոք. ժողովրդին կը թողու։ Այս արդարեւ պարտի համարուիլ գովեստներու արժանի ազնիւ գործ։ Եւ անոր Բողոք. ժողովրդին ըրած սոյն նուէրը — Այնթապի պատուական ջուր եւ օդ ունեցող յոյժ գեղեցիկ մէկ բլրին վրայ ընդարձակ դետին մը, հոյակապ չէնքը, անոր պարտէզները եւն. —անտարակոյս սիրով եւ շնորհակալութեամբ ընդունուած է։

Հիմա կարգը կու գայ զանիկա պատշաճօրէն վարելուն։ Դարձեալ նոյն տեղեկագրէն կը հասկնանք թէ յիշեալ Հաստատութիւնը իր 362 ոսկի պարտք ունի, եւ Այնթապի Աւետ. ժողովուրդները կը խորհին թէ մինչեւ այս պարտքին վճարումը կարող պիտի չըլլան շատ օգնութիւն ընել դպրոցին ներքին ծախքին եւ, եթէ կարելի է, այդ նպատակաւ դուրսէն (ըսել կ'ուզեն մեր երկրի Աւետ. ժողովուրդներէն) օգնութիւն կ'ակնկալեն։

Անտարակոյս Այնթապի մէջ այսպիսի հաստատութեան մը մեծ կարօտութիւն կայ։ Իրաւ, վերջին տարիներուս միջոցին Այնթապի, Մարաշի եւ ուրիշ տեղերու մէջ որբանոց–դպրոցներ բացուեցան, սակայն անոնք, ըստ ուրեմ առժամանակեայ, այս դպրոցին տեղը չեն կրնար բռնել։ Բայց ատի, այս Հաստատութիւնը մեր Բողոք. ժողովուրդներուն կը պատկանի։ Եւ ինչպէս որ Թուրքիոյ այս կողմերը Պրուսայի Որբանոցին շարունակումը յոյժ կարեւոր է, այդ կողմերն ալ Այնթապի որբանոց–վարժարանին շարունակումը յոյժ կարեւոր է։

Այս գործը, պարտքովը մէկտեղ, Այնթապի եկեղեցիներուն իրենց վրայ առնելը, արդարեւ ծանր պատասխանատուութեան ձեռնարկ մըն է, եւ ապացոյց անոնց բարեջան նախանձաւորութեան։ Անոնք պարտքին մէկ մասը արդէն վճարած են եւ կը մնայ վճարելի 362 ոսկի միայն, որու համար ալ կը խորհին։ Բայց միթէ այս երկրին ներքին դաւառներու մէջ գտնուող միւս Աւետ. եկեղեցիներն ալ չունի՞ն պարտականութիւն մը այս մասին։ Այս երկրին մէջ միայն Այնթապի ժողովրդին չքաւոր տղաքը չեն որ պիտի խնամուին, մեր միւս ժողովուրդներէն ալ նոյնպիսի տղաք պիտի ղրկուին հոն։ Եւ անտարակոյս ուսանողներուն մեծ մասը ուրիշ ժողովուրդներէ ղրկուած տղոցմէ պիտի բաղկանայ։ Նաեւ, որովհետեւ յիշեալ Հաստատութիւնը Բողոք. կրթարան մըն է, պէտք է յուսալ թէ անոր իրենց նպաստները պիտի չզլանան այն Աւետ. ժողովուրդները անդամ, որոնք չակնկալուիր թէ տղաք պիտի ղրկեն հոն։ Ինչպէս որ Պրուսայի Որբանոցին նպաստ կը սպասուի Կիլիկիոյ կողմերէն, նմանապէս Այնթապի այդ հաստատութեան նպաստ պարտի ակնկալուիլ Բիւթ. հոգ. Միութեան եկեղեցիներէն։

Եւ, ըստ մեր կարծեաց, որպէս զի Այնթապի այս վարժարանին համար գործադրուող սոյն նոր մեթոդը յաջողութեամբ գլուխ հանել կարելի ըլլայ, աւելի աղէկ է որ միւս Աւետ. եկեղեցիները աւելի մեծ ծառայութիւն մը ստանձնեն քան զոր կը թելադրէ անոր տնօրէն մարմինը։ Սոյն 362 ոսկի պարտքին վճարումը շատ դժուար պիտի ըլլայ Այնթապի ժողովուրդներուն համար։ Բայց եթէ յիշեալ գումարը հայթայթելու մէջ միւս Աւետ. ժողովուրդները կարենան անոնց օգնել առատաձեռնութեամբ, թէ՛ այժմ այն հաստատութեան ներքին վարչութիւնը վնասաբերել կը պահուի, եւ թէ՛ տնօրէն մարմինը ապագային համար ըրած կարգադրութիւններուն կողմանէ նեղութեան չմատնուիր։ Այսպիսի հաստատութեան մը խնամատարութիւնը յոյժ ծանր եւ պատասխանատուութեան ներքեւ գտնուող գործ մըն է։ Եւ մինչ Այնթապի ժողովուրդները յանուն մեր համօրէն ժողովուրդներուն այս ծանր գործը յօժարակամ կը ստանձնեն, մեզի ալ անկ է եւ պարտք զանոնք խրախուսել մեր նպաստներով։ Թուրքիոյ Բողոք. ժողովուրդները միայն երկու — Պրուսայի եւ Այնթապի — որբանոց–վարժարան ունին, ուստի իւրաքանչիւր ժողովուրդի նուիրական պարտականութիւն է անոնց տնօրէն մարմինները նեղութեան մէջ չթողելու համար ամէն տարի նպաստ մատակարարել փոքր ի շատէ։

Արդ կը յանձնարարենք որ Այնթապի եկեղեցիները, անոնց սոյն նոր եւ պատասխանատուութիւն պահանջող գործին մէջ խրախուսելու համար մեր երկրի բոլոր Աւետ. ժողովուրդները այս տարուան Զատկի կիրակի օրը (Ապրիլ 30, Ն. Տ.) Այնթապի Որբանոց–վարժարանին պարտքը փակելու համար

նպաստներ հաւաքեն։ Եւ եթէ այս կերպով ամբողջ պարտքը կամ անոր մեծ մասը վճարուի, անտարակոյս Այնթապի Աւետ. ժողովուրդները այն հաստատութեան ներքին զարգացման համար աւելի ստակ ծախսելու եւ աւելի հոգ տանելու կարող վիճակի մէջ պիտի գտնուին։

ՐԱՏԻՈՒՄ–ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՆ

Գիտական ամէնէն շահեկան եւ ամէնէն ազդեցիկ վերջին գիւտերէն մին է բատիումի գիւտը։ Այս մետաղը լոյս եւ ջերմութիւն արձակելու սքանչելի յատկութիւններն ունի առանց զգալապէս իր ոյժին քանակը պակսեցնելու։ Ի՛նչ զեղեցիկ օրինակ է Քրիստոնէին բնական հոգեւոր վիճակին։ Ուրիշ ամէն լոյս վառուելու եւ խնամուելու պէտք ունի։ Ուրիշ ամէն կրակ վառելանիւթի կը կարօտի։ Այս մետաղը կը չոգայ եւ ջերմութիւն կ'արձակէ իբր թէ ուժի անսպառ աղբիւր մը ըլլար։ Կ'ըսուի թէ իր մէկ կրամը կրնայ սաչափ ժամանակի մէջ Բրիտանական բովանդակ նաւատորմը Ալպեանց գագաթը հանել եւ միանգամայն չսպառել իր ոյժը։ Այս իսկոյն կը յիշեցնէ մեզի 19 դար առաջ երեւցած այն կատարեալ կեանքը, որ շարունակ կու տար ուրիշներու եւ հետզհետէ այնչափ մեծցաւ որ սկսած է մարդկային ազգին մէկ երրորդին սիրտերուն տիրել։

Բատիումի նորագոյն մէկ ուրիշ յատկութիւնը սա կը համարուի թէ ժամանակի ընթացքին մէջ կարող է ուրիշ մետաղներու հաղորդել իր յատկութիւնները։ Ինչ որ կրնայ ճշմարիտ ըլլալ բատիումի նկատմամբ՝ դիտենք թէ ճշմարիտ է նկատմամբ այն Քրիստոնէին, որ կենսական հաղորդութեան մէջ է Աստուծոյ հետ։ Բատիումի նմանող Քրիստոնեաներ պէտք չունին ուրիշներէ շարունակ վառուելու կամ արծարծուելու։ Անոնք միշտ զօրութիւն կ'արձակեն եւ սակայն բան մը չեն կորսնցներ։ Այսպիսի մէկ Քրիստոնեայ կարող է բարձրացնել ամբողջ աշխարհը հոգեւորապէս։ Այսպիսին նոյնքան գաղտնիք է աշխարհին որքան բատիումն է գիտուններուն։ Բայց այսպիսիներու գոյութիւնը աշխարհի փոխել տուաւ իր բարոյական, եւ առեւտրական չափանիշերը։ Եթէ ամէն Քրիստոնեաներ հոգեւոր բատիումներ ըլլային, նախկին հեթանոս Եւրոպայի մէջ Պօղոսի ձեռամբ գործուած հրաշքը բովանդակ աշխարհի մէջ կը գործուէր։ Բատիում–Քրիստոնեաներ երկիրը պիտի չողչողացնէին։

ՎԱՂԵՄԻ ԵԳԻՊՏԱՅԻՈՑ ԹԱՂՄԱՆ ՇԱՀԵԿԱՆ ՆՇԽԱՐՆԵՐ

Պեղումները, որոնք 1902 Դեկտեմբերին սկսուեցան Նեղոսի արեւելեան եզերքին վրայ Պէնիազանի մէջ, Դահիրէէ իբր երկու հարիւր մղոն վեր, հիմա աւարտած են։ Կրաքարի ցից կատարներուն առջեւ տարածուող գերեզմանոցին մէջ գտնուած եւ հետազօտուած են 887 դամբարաններ, որոնց մէջ կը պարունակին Սէպէք Հէթէփայինը, Ն. Ք. 2300, հանդերձ անոր հետաքրքրաշարժ թաղման արարողութեան պատկերներով։ Մէն մի դամբարան խցիկ մըն է քառակուսի սիւնի մը ոտքը, երբեմն երեսուն ոտք խորունկը, կուռ ապառաժի մէջ փորուած եւ խնամով լեցուած։ Այս զգուշաւոր միջոցներով վախճանեալին մարմինը անվրդով կը մնար։ Թաղման սոյն եղանակին թուականը դիապատութեան (զմռսման) ժամանակամիջոցէն ալ առաջ է։ Բայց գտնուեցան երկու մարմիններ, որոնց փտութիւնը արգելուած է երիզներու փաթոյթով, եւ որոնք անեղծ մնացած են։ Իւրաքանչիւր դամբարան կը պարունակէր փայտեղէն դագաղ մը, որուն վրայ քանդակուած էին կրօնական ձեւագիծեր եւ խօսքեր մեկնական նշանագիրներով, եւ որուն գլուխը հիւսիս կը նայէր եւ նկարուած «Օսիրիսի աչքերն» ալ արեւելք։ Դագաղը շրջապատուած էր բազմաթիւ փոքրիկ փայտեայ նախատիպներով (մոռէլ) որոնք կը ներկայացնէին գետ եւ նաւարկող նաւակներ, ցորենի շտեմարան մը, հաց եփողներու խումբ մը, մարդ մը որ զարեջուր կը պատրաստէ, մարդ մը որ եղ մը կ'առաջնորդէ, աղջիկ մը որ ձեռքերուն մէջ զոյգ մը թռչուն եւ գլխուն վրայ կողով մը կը կրէ։ Այս շահեկան նշխարները, հակառակ իրենց 4,000 տարուան մեծ հնութեան, նշանաւորապէս անաղարտ մնացած էին։ Թիավարողները, ցոկանաւին մէջ իրենց թիերուն կոթնած դիրքով անեղծ մնացած են, եւ ներկերը՝ տակաւին պայծառ եւ մաքուր։ Կնոջ մը թաղման արարողութիւնները քչիկ մը կը տարբերէին։ Վախճանեալ տիկնոջ քով նկարուած էին կողով մը եւ արդուզարդի պիտոյքներ։ Սոյն շահեկան փոքրիկ նախատիպները թաղուած էին Եգիպտական վաղեմի արարողութիւններու համաձայն, հրաժարեալին հայթայթելու համար անոր հանդերձեալ կեանքին պիտոյքները։ Սոյն պեղումներուն մէջ սա մէկ յոյժ շահեկան գիւտն եղած է. այն է՝ Ուիկընի (Անգլիա) գործարաններուն մէջ գործածուած այժմու ոստայնանկի սանտրը իսկ եւ իսկ, սա տարբերութեամբ միայն որ Քրիստոսէ 2,300 տարի առաջ-

ուան վաղեմի Եգիպտացիք սանտրին ակռաներուն համար եղէգ կը գործածէին փոխանակ պողպատի։

ԾԱՌԻ ԵՒ ԹՈՒՓԻ ԿԵՂԵՒԷ ԹՈՒՂԹ ՃԱՓՈՆԻ ՄԷՋ

Ճափոնցիները ծառերու եւ թուփերու կեղեւէն շատ թուղթ կը շինեն, Եւրոպա շինուածներէն շատ ազնիւ։ Ճափոնցւոց տուներուն պատերը փայտէ են բարակ թղթով ծածկուած, որոնք հովը կ'արգելեն բայց լոյսը կ'անցնեն։ Եւ երբ կը բաղդատուին այս թղթուած պատերով տուները Ճավա կղզիի բնակիչներուն պամպուէ տխուր խրճիթներուն հետ եւ կամ մեր նախահայրերուն փոքր պատուհաններով տնակներուն հետ, կը հասկցուի թէ այս հանճարեղ ժողովուրդը առանց ապակիի եւ անձրեւոտ կլիմայի մը մէջ նշանաւոր եղանակաւ լուծած է իր բնակարանները լուսաւորելու եւ, դէթ չափով մը, ցուրտէ պահպանելու խնդիրը։ Անոնց իւղուած թուղթերը զարմանալի ատիճան ամուր եւ դիմացկուն են։ Ճափոնցի ազարակապանը, իբրեւ ծածկոց իր թէյի բեռին, երբ անձրեւի փոթորիկի կը բռնուի, անոր վրայ կը տարածէ պինդ, ճկուն իւղած թուղթէ ծածք մը որ երբեք ջուր չանցներ եւ շատ թեթեւ է։ Անիկա անտարակոյս այս ծածկոցը իր կառքին վրայ տեղ մը մաքուր կերպով ծրարուած կը կրէր ասկէ առաջ տարիներով։ Մեծ քաղաքներու մէջ «բրիքիշա» բեռնակիրները այս իւղած թուղթէն անձրեւանոց վերարկուներ կը հագնին, որոնց դինն է 5 դահեկան եւ մէկ երկու տարի կը դիմանան, յաճախ հագնելով անգամ։ Իւղուած նուրբ թուղթը որ գրի թուղթի պնդութիւնն ունի, կարելի է թղթավաճառէն առնել փափուկ ապրանքներ ծրարելու համար։ Ցորենի եւ ալիւրի պարկեր գրեթէ միշտ կեղեւի թուղթէ կը պատրաստուին Ճափոնի մէջ, վասն զի դիւրաւ չեն ծակուիր որդերէ եւ միջատներէ։ Բայց բոլոր թուղթերուն մէջ ամէնէն նշանաւորը, որ հասարակօրէն կը գործածուի Ճափոնական տուներու մէջ, կաշիէ թուղթն է, որմէ կը շինուին ծխախոտի տուփեր եւ ծխափայտի ամաններ։ Այս թուղթերը Դաղղիական այծու մորթին չափ պինդ են եւ այնքան թափանցիկ՝ որ առարկաները գրեթէ կը տեսնուին անոնց մէջէն, եւ այնքան դիւրաթեք եւ կակուղ են որքան հորթի մորթը։ Նիւթը, որմէ կը շինուին անոնք, խաւաքարտի չափ թանձր է եւ սակայն այծու մորթին չափ ճապուկ։

ԹՈՐՈՎԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Թորթովումը կամ կակաղումը (փէլթէքլիք) գրեթէ միշտ մանկութենէ կը սկսի, եւ յաճախ կը նշմարուի ծանր հիւանդութենէ մը ետքը, որպիսի է կարմրախտ կամ հարսանիք։ Դուն ուրեք կը սկսի չափահասութեան ատեն, թէեւ մանկութեան ժամանակ կակաղող եւ յետոյ բուժուած չափահաս մարդ մը կրնայ նորէն ենթարկուիլ այդ պակասութեան, երբ կը հիւանդանայ կամ կը յոգնի գործի մէջ։ Հետաքրքրաշարժ է որ աղջիկներ մանչերէ շատ նուազ կը կակաղեն, բայց թէ ինչո՞ւ, պատճառը գոհացուցիչ կերպով բացատրուած չէ։ Անոնք որ ձեռնարկած են գտնել անոր պատճառը, սովորաբար սա այլանդակ զաղափարը կը յայտնեն թէ իգական սեռի լեզուին դիւրաթեքութիւնն է պատճառը։

Տղու մը կակաղելուն պատճառը գաղտնիք մնէ։ Կակաղող տղաք սովորաբար ջղային են, եւ յաճախ կակաղածոտ եւ ինքնահաւան։ Բայց դժուար է հաստատել թէ ինքնահաւանութիւնը այդ թերութեան արդիւնքը կամ պատճառն է։ Կրնայ պատճառ մը ըլլալ կակաղող խաղընկերի մը անգիտակից նմանութիւնը։ Երբեմն ըմբանին (կոկորդին վերի ծայրին) մէջ անկանոն աճումներ, կամ բերանի ձեղունին կազմութեան մէկ թերութիւնը, յաւելուածական պատճառ կրնան ըլլալ, եւ այդ թերութիւններու բարձումը կրնայ բուժման յանգիլ։ Այսպիսի բան մը կը գրէ մէկը։ Կակաղող տղու մը, որ բուժուեցաւ այդ ունակութենէն ակռաներուն ուղղուելովը, բերանին խոռոչը լայնցած էր։ Սովորական դարմանն է զգուշաւոր ընթերցման, խօսելու եւ շնչառութեան մարզանք, զոր պէտք է անհատին անձին յարմարցնել։ Ամէն կակաղող տղու կը պատմուի թէ Ցուլնաստանի մեծագոյն ատենաբանը բերանը խիճով լեցուցած խօսելով բուժեց ինքզինք։ Եթէ Դեմոսթենէս յաջողեցաւ այդ կերպով, յաջողութիւնը պարտի ընծայուիլ անոր աշխատութեանը քան թէ խիճերուն։

ԳՐԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍՆԵՐ

(Ա-Եդոքիէրէ Ցիւնոմէակէն Ա-էլնով)

Ամէն մարդ իր անցեալ կեանքին պատմութիւնը ունի։ Ես իմ մասիս, երբեմն վերյիշելով անցեալս, ժամերով, թաղուած կը մնամ զուարթ ու մերթ տխուր մտածումներու մէջ։

Ու չէ թէ միայն մարդը, այլ՝ առ հասարակ, ամէն բան, որ կը գտնենք ու կը տեսնենք աշխարհի վրայ, կը խօսին իրենց անցեալէն։ Օրինակի համար, երկրին սա բարձրաբերձ ու վիթխարի լեռները, մէյմէկ լուռ մատեաններ են, որոնք այն-

քան յատակօրէն կը խօսին իրենց անցեալէն ու լեզուէն հասկցող երկրաբանին հետ։

Բայց ես մտադրած էի խօսիլ գրական աշխարհէն։ Եւ ահա նմանապէս գիրքն ու լրագիրը, որոնք զարգացած, դպրոցի երես տեսած, մէկ խօսքով, գրել կարդալ գիտցող մարդոց մտաւոր սնունդը կը մատակարարեն երբ լոյս տեսնեն, կ'ապրին եւ ա՛լ չեն մեռնիր ու միշտ կը խօսին մեզի հետ իրենց հրատարակուած թուականներովը եւ նոյն ժամանակին վերաբերող պարունակութեամբ մը ու տիրող գաղափարներով, ըլլայ պատմական կամ գիտական, ըլլայ կրօնական կամ բանաստեղծական, եւայլն։

Ու որքան ժամանակ գոյութեան մէջ մնայ աշխարհ, նոյնքան ժամանակ գիրքն ու լրագիրը գոյութեան մէջ պիտի ըլլան, ապրելով՝ ապրող մարդկային սերունդին հետ. եւ յետոյ մէյմէկ թանկագին յիշատակարաններ դառնալով՝ գալիք սերունդին համար, եւ այսպէս շարունակաբար։

Սակայն հարկ կայ ճշդելու թէ ի՞նչ է գիրք, ի՞նչ է լրագիր։ Առաջինը կը խօսի նիւթի մը վրայ մասնաւորապէս, երկրորդը՝ շատ տեսակ նիւթերու վրայ ընդհանրապէս։ Եւ ասոր համար է որ երթալով ա՛լ աւելի կը շեշտուի լրագրին պէտքը, անհրաժեշտութիւնը։ Այսօր բոլոր զարգացեալ երկիրներու մէջ անթիւ անհամար թերթեր կը հրատարակուին ու բիւրաւոր մարդիկ կարդալով զանոնք՝ կ'օգտուին մտաւորապէս։

Ու հիմա մասնաւորելով խօսքերնիս մանաւանդ մեր Հայ լրագրութեան նկատմամբ, յոռի աչքով նայելու պատճառներ չունինք այնքան որքան ուսենալ կը կարծեն ոմանք։ Շատ հեռուները չերթալով, 10–15 տարուան յետադարձ ակնարկ մը կրնայ հաստատել մեր ըսածը։ Այն ժամանակները չունէինք այնքան հրատարակուող թերթեր ու գրողներ որքան ունինք հիմա, եւ այնքան շատ ընթերցողներ միանգամայն որքան այժմ։ Ուշադրութեան արժանի ուրախացուցիչ պարագայ մը արդարեւ, որ անտեսել անարդարութիւն պիտի ըլլար։

Եւ այս առիթով մասնաւորապէս կ'ուզենք խօսիլ Ա-Եռաբերի նկատմամբ, որ ճիշդ յիսուն տարիներու պատկառելի անցեալովը կը ներկայանայ մեր աչքին առջեւ, իր ընթերցողներուն կողմէ իսկապէս արժանի ըլլալով ջերմագին խնդակցութեանց եւ շնորհաւորութեանց։ Քանզի կէս դարու գոյութեամբը իր բաժինը, իր բաղմակողմանի օգտակարութիւնները ունեցած է մեր լրագրութեան մէջ։ Ա-Եռաբերի ոչ մէկ խղճամիտ ընթերցող կրնայ ուրանալ այս կէտը։ Թէեւ իր հասցէին — կրօնական տեսակէտով մասնաւորապէս — անքաղաքավար բառերէ հիւսուած անտեղի լուսանքներ թէ՛ անցեալին եւ թէ՛ ներկային մէջ ուղղուած են ու կ'ուղղուին երբեմն, բայց ան՝ առանց չեղելու իր սկզբունքներէն, մերթ անտարբեր լռութեամբ մը եւ մերթ պատշաճ պատասխաններով շարունակած է իր ճամբան, առանց այս կամ այն կողմ չեղելու։

Ըստ իս, իւրաքանչիւր թերթ իր ծրագիրը, իր որոշ մէկ ուղղութիւնը պէտք է ունենայ։ Ա-Եռաբերէ իրրեւ գիտական, ընտանեկան, քաղաքական եւ մանաւանդ կրօնական թերթ լոյս աշխարհ եկած օրէն մինչեւ այսօր, պահած է որոշ եւ անխախտ ուղղութիւն մը, միշտ հետզհետէ իր ընթերցողներուն աւելի օգտակար դառնալու հաստատ մտադրութեամբ։ Այն բոլոր անաչառ ընթերցողները Ա-Եռաբերին, որոնք 10, 20, 30 եւ աւելի տարիներէ ի վեր կարդալով զայն՝ օգտուած են անկէ, կը խոստովանին այս պարագան։ Եւ արդէն իրողութիւնն ալ մէջտեղն է։ Թղթատեցէք Ա-Եռաբերի յիսուն երկար տարիներու հաւաքածները, ու պիտի տեսնէք թէ միշտ յառաջացեալ, զարգացեալ վիճակ մը ունեցած է առանց չեղած ըլլալու սակայն իրեն համար գծուած ճամբէն, եւ առանց խաղալիկ դառնալու ասոր անոր քմահաճոյքին։

Ժամանակին համեմատ, շարունակ, Ա-Եռաբերէ՝ թարմ աւետիսներ բերած է գիտական, բժշկական, պատմական, քաղաքական եւ կրօնական տեսակէտներով, նախանձախնդիր ըլլալով միանգամայն ճանչցնելու մէջ իր ընթերցողներուն միշտ ամէնէն օգտակարը, ճիշդը, նորը, ուղիղը եւ լաւագոյնը։

Ահա ինչ որ Ա-Եռաբերէ իր բեմէն այսքան երկար տարիներու ժամանակամիջոցին մէջ խօսած է եւ այսուհետեւ կը սպասուի որ խօսի ալ անընդհատ, այն բոլոր բաղմաթիւ ընթերցողներուն, որոնք՝ իր շաբաթական այցելութիւններէն կ'օգտուին եւ հաճոյք կը զգան դրականապէս, որքան ալ ոմանց համար անլի, անհամ եւ ցամաք նկատուի՝ թռուցիկ, թեթեւարարոյ, մարմնական հեշտանքը գերգռող խել մը «վրան բաց» յօդուածներու ամուր կերպով իր դռները գոց ըլլալուն համար։

Եւ այն վստահութեամբ թէ Ա-Եռաբերէ՝ իր ուղղութեան համապատասխանող ամէն տեսակ օգտակար նկատուած տեսութիւններ սիրայօժար ընդունելու պատրաստակամութիւն ցոյց կու տայ, խնդարհաբար զայն՝ ապագային աւելի լաւ դիրքի մը մէջ տեսնելու բաղձանքով, հետեւեալ քանի

մը թելադրութիւնները իր յարգամեծար վարիչներուն եւ գրելու կարող ընթերցողներուն ուշադրութեանը կը յանձնենք։

Արդարեւ, այն բոլոր գիտական, բարոյական, պատմական ու մանաւանդ կրօնական յօդուածները, որոնք Ա-եռաբերի համակրելի խմբագրապետին Տր. Հ. Ս. Պարնըմի կը վերաբերին, շատ փայլուն կերպով ցոյց կու տան լուսամիտ եւ անդուլ աշխատող խմբագրի մը արժանիքը. քանզի գրեթէ առանց բացառութեան, բոլոր խմբագրական յօդուածները ընթերցողին օգտակար ըլլալու դիտումով գրի առնուած են, խղճմտօրէն, եւ առանց ոեւէ ջանք խնայուած ըլլալու։ Նմանապէս, երկու տարիէ ի վեր մանաւանդ, Փրոֆ. Վեր. Ց. Դ. Գրիգորեանի արդիւնալից յօդուածներն ալ աչքառու դիրք մը գրաւած են Ա-եռաբերի օիւնակներուն մէջ, գրուած ըլլալով միշտ, հարկ է կրկնել, բարոյական, գիտական եւ կրօնական նիւթերու վրայ, եւ այսպէս, ամէն շաբաթ, Ա-եռաբերի գրեթէ առաջին չորս երեսները կը լեցուին նոր եւ առողջ գաղափարներով լեցուն զոյգ խմբագրականներով։ Թէեւ Ա-եռաբերի վերոյիշեալ յարգելի խմբագիրները կրօնքը գիտութեան հետ հաշտ ցոյց տուող իրենց կրօնական յօդուածներէն ոմանց նկատմամբ քննադատուեցան, բայց տեղի ունեցած կարգ մը անիրաւ ամբաստանութեանց մէջ քննադատողները քննադատուողներուն բաները տարբեր մեկնութիւններով եւ ենթադրութիւններով հասկնալու միտում մը ցոյց տուած էին աւելի քան թէ գրուածներուն բուն ոգին հասկնալով՝ իրաւացի եւ անկողմնակալ կարծիքներ յայտնելու։

Բայց այս մասին չէր որ կ'ուզէի բան մը ըսել. այլ թէ՝ ո՛րքան խնամք եւ հոգ տարուած օգտաշատ խմբագրական յօդուածներու կը հանդիպինք Ա-եռաբերի մէջ, միւս կողմէ ա՛յնքան մեծ սով մը կ'երեւայ կարող աշխատակիցներու կողմէ գրուած ընտիր յօդուածներու։ Ցարգելով ի հարկէ բացառութիւնները, որոնք սակայն շատ վատ խմբակ մը կազմեն Ա-եռաբերի շուրջը, շատ անգամ ուշադրութիւնս գրաւած է այս պարագան եւ խորհած եմ թէ արդեօք մեր Հայ Բողոք. տարրին մէջ չկա՞ն շնորհքով գրողներ։ Ենովք Արմէն, սակէ քանի մը ամիսներ առաջ Մ-նչ-ի մէջ գրած էր այս մասին. եւ շատ իրաւամբ քննադատելէ աւելի մեղադրած էր Հայ Բողոք. համայնքին գրչի եւ մտքի տէր դասակարգը, որ առ հասարակ անտարբեր վերաբերում մը ունեցած են հանդէպ գրականութեան եւ լրագրութեան։ Ու իրօք, Թողունք ընդհանուր Հայ լրագրութեան աշխատակցելու, օգտակար ըլլալու յոյսը, գոնէ չէնք շնորհք Ա-եռաբերի եւ Բիւզանդի աշխատակցէին։

«Եթէ օգտակարապէս գրել գիտցողներ, եւ այսպիսիներ շատ կան, թէ՝ այնպիսիներ որոնց պարտական ենք իրենց անցեալ այդօրինակ օգնութեան համար եւ թէ՝ այնպիսիներ որոնք դեռ գրած չեն մեր օիւնակներուն մէջ, իրենց 1905ի աշխատութեան ծրագիրը պատրաստելու միջոցին ներմուծեն սա առաջադրութիւնը, «Քանի մը յօդուած պիտի գրեմ Ա-եռաբերի,» եւ ապա գործադրեն իրենց բարի որոշումը, հազարաւոր ընթերցողներու օիրտեր երախտապարտ պիտի ըլլան իրենց,» եւ այլն։ (*)

Ա-եռաբերի խմբագրութեան կողմէ եղած վերոյիշեալ հրաւէրը պիտի ունենա՞յ արդեօք իր գործնական արդիւնքը ու ինչո՞ւ չէ, եթէ քիչ մը ջանք եւ նպատակ ըլլայ։ Եթէ լաւ գրող 30 հոգի հաստատապէս որոշեն այս տարի աշխատակցիլ Ա-եռաբերին, ամբողջ տարուան միջոցին միայն հինգ յօդուած գրելու պայմանաւ, այն ատեն Ա-եռաբերի իւրաքանչիւր թիւին՝ երեք գեղեցիկ յօդուածներ բաժին պիտի իյնան. եւ այսպէս երկու խմբագրականներով միասին հինգ լաւագոյն յօդուածներ իրարու պիտի յաջորդեն։ Թերթին մնացեալ մասն ալ թարգմանուած յօդուածներու յատկանալով, այլ եւս տեղ պիտի չմնայ այն կարգի նամակներու, որոնք, օրինակի համար, խարբերդի այսինչ գիւղի բնակչութենէն, այսինչ գիւղին հոգեւոր վիճակէն եւ կամ այսինչ բարի եւ Քրիստոնեայ ճանչցուած անձին մահագոյժը կամ այսինչ դպրոցին քննութենէն եւ հանդէսներէն լուր կու տան. թէեւ այս կարգի նամակներու ալ կարեւոր նկատուած մասերը միայն ամփոփուելով կարելի է ամսագրի ներու յատուկ թիւերուն մէջ հրատարակել, «Նամակներ» վերնագրին ներքեւ դարձեալ։

Գրել եւ լաւ գրել գիտցող երեսուն աշխատակիցներու գտնուիլը մեծ ու դժուարին խնդիր մը չէ բնաւ, եթէ քիչ մը կամք եւ նպատակ ըլլայ, ինչպէս յիշեցինք վերեւ։ Շատ չէ. հինգ պատուելի, հինգ վերապատուելի, գոլէճներէ եւ բարձր՝ վարժարաններէ հինգ ուսուցիչ եւ հինգ ուսուցչապետ, 10ի չափ ալ ուրիշ դասակարգէ աշխատակիցներ, դիւրութեամբ փափաքուած թիւը պիտի կրնային լեցնել, իւրաքանչիւրն ալ հինգ յօդուած գրելով միայն։ Եւ, կարծեմ թէ, Ա-եռաբերի յիսնամեակին առթիւ այս կարգի խոստումներով

(*) Ա-եռաբեր, թիւ 46, 1904։

նամակներ շատ աւելի մեծ հաճոյքով եւ սիրով պիտի ընդունուէին Ա-եդոքէրի խմբագրութեան կողմէ քան այնպիսիներ, որոնք սոսկ շնորհակալութիւն յայտնելով կը բաւականանան խմբագրական մարմնոյն թափած աշխատութեանց նկատմամբ։

Շատ հեռուները չերթալով, միայն Մարզուանի գոլէճի շրջանակին մէջ, միտքս կու գան այս բոպէին վեց հոգի, որոնք, եթէ ո-ղն եւ կամ ընէն, կրնան կատարելապէս գոհացում տալ Ա-եդոքէրի հրաւէրին՝ մեր յիշած կերպով։

Կը յուսանք տեսնել նաեւ ինչպէս որ խոստացուած է արդէն, «Մէյրի Ճոնս»ի պատմութենէն յետոյ, Հէնրիք Սիէնքիէվիչի «Անոր եռեւէն երթանք» գործին նմանող հրահանգիչ գրութիւններ Ա-եդոքէրի մէջ։

Անցեալները, տասնեակ տարիներ առաջ հրատարակուած Ա-եդոքէրի հին հաւաքածոները կը թղթատէի, հանդիպելով ստէպ բանաստեղծական (արձակ եւ ոտանաւոր) գեղեցիկ կտորներու, որոնց մէջ յաւէտ ողբացեալ Դիւանի ստորագրածները մանաւանդ ամէնէն ուշագրաւներն էին, որոնք ո՛րքան հիննան՝ այնքան կ'անուշնան կարծես։ Բայց նոյն ճիւղը մշակող փորձառու աշխատակիցներ պակաս չեն, ինչպէս Ա. Կ. Կիւլպէնկեան (Ստուեր), որ այս սիւնակներուն մէջ երբեմն այնքա՛ն մեծ խանդով լեցուած կը գրէր շարունակ, նաեւ Աշուր Եուսուֆ եւ յետոյ Նորերէն Հայկազուն Խանդամուր (Ակիւլինէ) եւ այլն։

Վերջացնելէ առաջ քանի մը խօսք եւս։ Ա-եդոքէրի, արդի երկու համակրելի խմբագիրները անձամբ ճանչնալու հաճոյքը ունեցած եմ։ Երկուքն ալ իրենց պաշտօնին կատարելապէս գիտակից անձեր ըլլալով՝ Ա-եդոքէրի յիսնամեակին առիթով ջերմապէս կը շնորհաւորենք զիրենք եւ կը յուսանք թէ բուռն եռանդով պիտի աշխատին, անանկ որ Ա-եդոքէր այս տարի իր պէսպիսուն, ճոխ բովանդակութեամբը աւելի բարձր եւ գերազանց դիրք մը ունենայ քան ունենալ կրցած էր իր անցեալ յիսուն տարիներու միջոցին։

ՆԱԵՆՈՒԻՍ

ԽՆՈՒՍԻ ՀԱՐԱՄԻԿ ԳԻՒՂԸ

Այս գիւղը Խնուս-Բերդէն 3 ժամ հեռուն բաւական ընդարձակ դաշտագետնի մը վրայ կը գտնուի, որուն մօտէն կ'անցնի գետ մը, որ գիւղացիներուն մեծ ծառայութիւն կը մատուցանէ իր առատ ջուրով։ Օդը առողջարար է։ Հարիւր երեսուն տուն կայ։ Լուսաւորչականները ունին եկեղեցի մը, դպրոց, եւ քահանայ մը։ Դեռ գպրոցնին փակ կը մնայ եւ վախ կայ թէ պիտի չկրնան բանալ։

Բողոք. Հայերը ունին ժողովարան մը, զոր իբրեւ դպրոց ալ կը գործածեն։ Պատ. Պողոս Քարահատեան 20 երկար տարիներ գործած է այս ժողովրդին մէջ։ Իր մեկնելէն վերջը եկեղեցին անհովիւ մնացեր է։ Անցեալ ձմեռ բնիկ Խնուսցի Հաճի Յովհաննէս ոչինչ ամսականով մը անձնուիրաբար ստանձնեց ամպիոնին հոգը։ Քանի մը ամիս առաջ Կարինի միսիոնար Վեր. Մր. Ր. Ս. Սթէյփըլթըն քարոզիչ զրկեց Արշակ էֆ. Թիւթիւնճեանը, որ մեծ եռանդով կը գործէ եկեղեցիին մէջ։ Իր քարոզները ազդու են եւ հոգելից։ Իր առաջին գործը եղաւ կարգադրել ժողովները, մաքրել ժողովուրդին մէջ եղած դժտութիւնները։ Ամէն կերպով կ'աշխատի օգտակար հանդիսանալ Տէրոջը գործին։ Ժողովուրդը քարոզիչին ամսականին միայն ½-ը կու տայ, մնացեալը Պորտը կը վճարէ։ Արդարեւ առանց Պորտի դրամական օգնութեանը շատ մը գիւղեր անհովիւ պիտի մնային, նաեւ առանց դասատուի։ Սակայն անոր աշակցութեան շնորհիւ այսօր ունին քարոզիչ, ուսուցիչ եւ կ'օգնուին թէ՛ հոգեւորապէս, թէ՛ ուսումնապէս։ Միսիոնարը դիւղիս դպրոցին համար ալ վարժուհի խրկեց այս տողերը գրողը, որուն թէ՛ ամսականը, թէ՛ կերակուրի ծախսը ինք կը վճարէ, վասն զի գիւղացիները շատ աղքատ են եւ անկարող դրամ վճարելու կրթական գործին համար։ Որովհետեւ դեռ ժողովուրդը դաշտային գործերով կ'զբաղի, միայն կիրակի օրերը պաշտամունք տեղի կ'ունենայ։ Կիրակի առաւօտ ընդհանուր աղօթքի ժողով կ'ըլլայ, որմէ ժամ մը վերջ եկեղեցական ժողով կը գումարուի, եւ քարոզիչը այս ժողովին մէջ եկեղեցւոյ անդամներուն կը ճանչցուցնէ իրենց պարտականութիւնները, կը քաջալերէ զանոնք հոգեւորապէս, կը խորհի եղբայրութեան հետ եկեղեցիին յառաջացման միջոցներուն վրայ։ Արանց կիրակնօրեայ դասէն անմիջապէս վերջը քարոզ կը խօսուի, որուն աւարտումէն ետքը կիներու համար կիրակնօրեայ դաս կ'ըլլայ։ Ասկէ առաջ կիներու համար դաս չկար, սակայն հիմակ սկսուեցաւ որուն կը նայի ստորագրեալս։ Երբ գիւղացւոց դաշտային գործերը վերջ գտնեն, շաբթուան մէջ ալ աղօթաժողովներ տեղի պիտի ունենան։ Դպրոցը անցեալ Հոկ.ին սկսանք 12 աշակերտներով, սակայն կը յուսանք թէ քիչ ետքը պիտի բազմապատկուի անոնց թիւը։ Դպրոցին մէջ կ'ուսուցուի Սբ. Գիրք, Հայ., Անգղ., Տաճկ., եւ Թուաբ.։

Հարամիկ գիւղ ՀՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍԱՀՈՒՆՃԵԱՆ

ՍԱԼՄԱՍՏԻ ՇՈՒԷՏԱԿԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ-ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Սալմաստի Հաֆթվան գիւղում 1902 թուին հիմնուել է Շուէտական որբանոց-վարժարանը յատկացուած 12 հայ ուսանողուհիներու համար։ Կառավարչուհին է յարգելի Օր. Էլին Սունտվալ, ընիկ Շուէտուհի։ Օրիորդը խօսում է բաւական լաւ Հայերէն, քանզի նախ քան Սալմաստ գալը 10–12 տարի պաշտօնավարել է Բագու եւ Շուշի քաղաքներում, ու լաւ հմուտ լինելով կարի եւ ձեւի՝ մեծ թուով աշակերտուհիներ ունեցած է հասակաւոր օրիորդներից որոնք գոհ մնացած են։

Օր. Էլին 1901 թուին Դավրէժումն էլ եղած է ու նմանապէս կար ու ձեւ սորվիլ ցանկացողներից կոկիկ խումբ մը ունեցած է։ Շուէտական այս վարժարանը սկզբում մտադիր էին Ղարատաղում հաստատել, ապա Դավրէժումն։ Սակայն այդ երկու տեղերն էլ չյաջողուելով վերջապէս Սալմաստ տեղափոխեցին, ուր մտադիր են մշտապէս շարունակել։

Քանիցս անգամներ առիթ ունեցանք այցելել յարգելի օրիորդի վարժարանը եւ ամէն անգամ էլ գոհ մնացել ենք անոր կարգ կանոնից, մաքրութիւնից, ուսանողուհիների մաքուր եւ վայելուչ հագուստներից։ Օրիորդը խիստ հոգածու է մաքրութեան ու կարգ կանոնից։ Անձամբ հսկում է ամէն գործերին, որպէս զի ուղիղ եւ ժամանակին կատարուին։ Սակայն վարժարանին միակ եւ գլխաւոր պակասութիւնը զոր քանիցս յարգելի օրիորդին նկատել տուել ենք՝ մի Հայ ուսուցչի կամ աւելի յարմարը ուսուցչուհու բացակայութիւնն է։ Բաւական չէ ուսանողուհիներին լաւ կերցնել, խմցնել կամ հագուեցնելն ու ձեռագործ սորվեցնելն։ Հարկաւոր է նաեւ նրանց մտքերն մշակել տալ մայրենի լեզուի մէջ եւ օրիորդը ինքն էլ խոստովանել է որ անհրաժեշտ է։ Բայց կ'երեւայ թէ նիւթականի սղութիւնն է արգելք։ Լսել եմ որ Շուէտական ընկերութիւնը մտադիր է դարնանը Շուէտիայից մի օգնականուհի ղրկել օրիորդի համար, որը դեռ նոր պիտի սկսի Հայերէն լեզուն սովորիլ, եւ ինքն է որ սկզբի 1–2 տարում անկարող պիտի լինի դաստիարակութեան պաշտօնը իւր վրայ առնելու։

Օր. Էլին առ այժմ առանց օգնականի միայնակ կառավարում է վարժարանը ունենալով միայն մի Ասորի ծառայ եւ մի աղախին, ու չնայելով որ Սալմաստումն այնքան էլ ընդունուած չէ կանանց շուկայ երթալն, երբեմն ինք անձամբ Հաֆթվանից Տիլլիման գնում է կարեւոր գնումների համար։

Վարժարանին տարեկան ծախսը կարծեօք 600 թիմէնի հասնում է (մօտ 120 Օսմ. ոսկի)։

Ի սրտէ յաջողութիւն եւ յարատեւութիւն ենք ցանկանում յարգելի օրիորդին։

Սալմաստ, Պարսկաստան ՊԱՐՏԻՐՈՍ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

ՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐ

(Ե. Գ. Գ.)

Ամոանոցողներէ վկայական պահանջ։ Էջմիածնի Սինոդին մէկ որոշման համեմատ ամուսնանալու համար դիմում ընողներէն պիտի պահանջուի որ բժիշկէ մը ընդունուած վկայական մը ցուցնեն։ Լրագիրներէն ոմանք ասոր դէմ կ'տարկեն։ Բայց այսպիսի կանոնի մը գործադրութիւնը ոչ միայն տարակուսական է, այլ յուսալի ալ չէ որ անկէ որոշ օգուտ մը քաղուի գործնականապէս։ Որովհետեւ ժողովրդի մը մէջ ընտանեկան առնչութիւնները խաթարող ախտերու գոյութիւնը առ հասարակ տգիտութեան եւ բարոյական ապականութեան արդիւնք է, անոր առաջքը առնելու աւելի տղղու եղանակն է բարոյականի բարեկարգութիւն եւ դաստիարակութիւն։

Ա-եոաքեր Ա կիրակոսբեայ Դպրոցի դասեր։ Բիւրակի մէջ Ս. Մակարեան էֆ., անցեալ տարուան հրատարակուած Կիրակոսբեայ Դպրոցի դասագիրքը անկարդ եւ անխնամ պատրաստուած է՝ ըսելով զանիկա քննադատելէ ետքը, կը համարի թէ այս տարի Ա-եոաքերի այդ դասերը հրատարակելու ձեռնարկելը Ա-եոաքերի բաժանորդներն ուեւցնելու համար անոր խմբագրութեան մէկ ճարպիկութիւն է։ Մեզ որ Տր. Հերիք այդ դասագիրքերը պատրաստելէ առաջ յիշեալ յօդուածագրէն դաս առնելու առիթը վայելած չէ։ Սա եւս ըսել արժան է թէ անցեալ տարի դասագիրքերուն տպագրութեան եւ հրատարակման մասին տեսնուած անկանոնութիւնը, հրատարակիչներուն կամքէն անկախ պատճառներու արդիւնք էր։ Եւ Ա-եոաքերի այդ դասերը հրատարակելուն նպատակը զանոնք իր շահուն համար գործածել չէ, այլ ի հարկէն ստիպեալ եւ առժամանակեայ կարգադրութիւն մը։ Ստուդիւ Ա-եոաքեր այդ դասերուն պատճառաւ դժուարութիւն կը զգայ իր օգտակար բազում յօդուածները հրատարակելու մասին։ Յիշեալ դասերը աւելի օգտակար ընելու նպատակաւ թելադրութիւններ չնորհակալութիւնով կ'ընդունուին։

Երէցի Ա հովի-ի պոլսեբոլիսը։ Դարձեալ Բիւրակի մէջ «Միհրան» կը փափաքի որ այս երկու բառերուն տարբերութիւնը բացատրուի։ Մենք սապէս կը հասկնանք թէ Երէց՝ ձեռնադրեալ պաշ-

տանեայի մը տրուած անուն է եւ Աւետարանին մէջ Եպիսկոպոս բառին համանշանակ։ Ինչպէս ծանօթ է, «Երէց» առնուած է Հրէից Սինակոկայէն եւ «Եպիսկոպոս» Ցունաց քաղաքական սովորութիւններէն, եւ անխտիր կը գործածուէին իբրեւ տիտղոս եկեղեցւոյ գործերուն առաջնորդող անձերու։ «Հովիւ» անուն մըն է որ կը տրուի երէցին իր եկեղեցւոյ գործերը վարելու, մանաւորապէս տուները այցելութիւն ընելու եւ ժողովուրդները հոգեւորապէս ոգեւորելու գործին տեսակէտով։ Արդ, այն անձը որ ձեռնադրեալ չէ եւ եկեղեցի մը կը կառավարէ, թէեւ եկեղեցւոյ հովուական գործերը տեսնէ ալ, ըստ մեր կարծեաց, հովիւ չհամարուիր բառին բուն նշանակութեամբ։ Նմանապէս պատշաճ չէ Երէց կոչել քարոզիչ մը որ ձեռնադրեալ չէ։

Հայ Եկեղեցւոյ մէջ տհանայէ խնդիրը։ Լոյս հանդէսը, քահանաներուն դէմ յառաջ բերուած ամբաստանութիւնները քննելով, թուած է քահանայից դժուարութիւնները, եւ անոնց վիճակներուն բարեկարգութեան համար կ'առաջարկէ անոնց յառուկ մատենադարաններ հիմնել։ Ուրիշ թերթեր ալ սկսած են գրել քահանաներուն բարեկարգութեան խնդրին վրայ։ Մեր կարծեաց, թէեւ քահանաներուն բարքին նկատմամբ լրագիրներուն մէջ գրուած ամբաստանութիւնները կամ քննադատութիւնները բոլորովին անօգուտ չեն ըլլար, եւ սակայն ակնկալելու չենք թէ փափաքուած արդիւնքը յառաջ պիտի բերեն։ Թէեւ շատ ընդունելի են նոր քահանայի ընտրութեան եւ ձեռնադրութեան ալ մասնաւոր զգուշութիւն ընելու պէտքի մասին յայտնուած դաղափարները, սակայն անտարակոյս Հայ Եկեղեցւոյ հոգեւոր պաշտօնեաներն ալ կարօտ են ընդհանուր հոգեւոր արթնութեան մը։ Ասով հանդերձ, մինչ քահանային պաշտօնին կարեւորագոյն մէկ մասն է ծէսերուն գործադրութիւնը, եւ այն ծէսերը անոր ընտանիքին պէտքերուն հայթայթման համար միակ միջոցն են, քահանայութիւնը նիւթական շահու վանդէն զերծ կացուցանել միշտ դժուար խնդիր մը պիտի ըլլայ Եկեղեցւոյ համար։

Նոր մարդ է Քրիստոս։ Սակայն վարդապետ Լոյսի մէջ «Նոր մարդն ի Քրիստոս» վերնագրին տակ լաւ յօդուած մը հրատարակած է, եւ կը յորդորէ ընթերցողները իրենց անձերը քննել եւ մտիկ ընել ի ներքուստ եկող հզօր եւ անոյշ ձայնին, «Պէտք է՝ որ դու նորէն ծնանիս։» Եւ մեզի կը թուի թէ, եթէ հին մարդուն գործերը գործող մէկը, «Այո, Հայր Սուրբ, ես արդէն մանկութեանս ատեն մկրտութեամբ վերստին ծնած եմ,» ըսէ, յիշեալ Վարդապետը սապէս պիտի պատասխանէ, «Ոչ, որդեակ, կը սխալիս, քու մանկութեանդ ժամանակի ծնունդդ յոյս մըն էր միայն, եւ քու ծնողքիդ կողմանէ խոստում մը լոկ։ Քու այժմու կեանքդ կը ցուցնէ թէ դուն այն յոյսը չես գործադրած եւ խոստումը չես կատարած։ Այսօր դուն պէտք է որ նորէն ծնանիս Աստուծոյ Հոգիովը, եթէ ոչ՝ չես կրնար Աստուծոյ թագաւորութիւնը մտնել։» Քրիստոնեաներու մէջ ո՞րչափ բազմաթիւ անձինք այսօրինակ պարզ պատասխանի մը կարօտ կը գտնուին։

Աստուածաբանութիւն։ Դարձեալ Լոյսի մէջ Տր. Ց. Թոփճեան կը գրէ արդի Աստուածաբանութեան վրայ։ Այդ յօդուածներուն մէջ անոր Գաղղիերէն եւ Գերմաներէն բառեր եւ ասացուածներ այնքան շատ գործածելուն պատճառը անտարակոյս իրեն Գերմանական համալսարանէն նոր ելած ըլլալն է։ Ցիշեալ Տոքթորը սապէս կը սահմանէ Աստուածաբանութիւնը. «Քրիստոնէական Աստուածաբանութիւնը ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ իր անմիջական աղբիւր Ս. Գրոց մէջ եղած բոլոր կրօնաբարոյական, փիլիսոփայական, պատմական, բանասիրական, լեզուաբանական, հնախօսական, եւն. խնդիրներու եւ անոնց հետ անցելոյն եւ ներկայի մէջ առնչութիւն ունեցող հարցերու ուսումնասիրութիւնը։» Ասիկա Աստուածաբանութեան սահմանն ըլլալէ աւելի Աստուածաբանական դպրոցներու մէջ ուսուցուած նիւթերուն սահմանն է։

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԴՊՐՈՑ

ԺԳ ԴԱՍ, ՄԱՐՏ 26

Քաղաք

Դպրոցի վերատեսուչներուն կը թողունք հարցումներ ընել առաջին եռամսեայի դասերուն եւ ասկեղէն համարներուն վրայ։ Հետեւեալները թելադրիչ ուրիշ հարցումներ են.

Ո՞վ գրեց այս աւետարանը։ Ի՞նչ կրնաք ըսել անոր ընտանեկան կապակցութիւններուն եւ անոր նկարագրին վրայ։ Ո՞ւր գրուեցաւ այս աւետարանը։ Ե՞րբ գրուեցաւ միւս աւետարաններուն հետ բաղդատմամբ։ Ի՞նչպէս կը բացատրէք սա իրողութիւնը թէ Յիսուսի կեանքին մէջ պատահած կարեւոր շատ բաներ, որոնք միւս աւետարաններուն մէջ յիշատակուած են, չեն յիշատակուիր ասոր մէջ։ Միւս աւետարաններէն երկուքը կ'սկսին Յիսուսի ծնունդէն կամ անոր ծնունդէն անմիջապէս առաջ տեղի ունեցող բաներէն։ Ի՞նչպէս կ'սկսի Յովհաննու աւետարանը։ Ուրեմն ի՞նչ

էր Յիսուս։ Ե՞րբ եւ ո՞ւր վկայեց Յովհաննէս Մկրտիչ Յիսուսի համար։ Քրիստոսի մկրտութենէն առա՞ջ թէ ետքը։ Ի՞նչ էր անոր վկայութիւնը։ Այդ վկայութիւնն ի՞նչպէս կը յայտնէր Յովհաննու Մկրտչի անձնուրացութիւնը։ Ո՞վ էին Քրիստոսի առաջին աշակերտները։ Ի՞նչ էր Անդրէասի ըրածը, որու մէջ ազէկ է որ անոր նմանինք։ Աւետարաններուն մէջ ուրիշ ի՞նչ անուն կը տրուի Նաթանայէլի։

Ի՞նչ էր Քրիստոսի առաջին հրաշքը։ Ատով ընտանեկան ո՞ր յարաբերութեան հաւնիլը ցուցուց Քրիստոս։ Կրնա՞նք ըսել թէ ամէն ուրախութիւն եւ խրախճանութիւն անվայել է բարիներուն։ Քրիստոս յարգանքի պակսութեան մէջ գտնուեցա՞ւ հանդէպ իր մօր։ Ի՞նչպէս կը բացատրէք այն խօսքերը զորոնք ուղղեց անոր։

Յաջորդ երկու գլուխներուն մէջ ո՞ր մասնաւոր երկու խօսակցութիւնները կը պատմուին։ Ի՞նչ դիրքի տէր էր Նիկոդեմոս։ Ի՞նչ դիրքի տէր էր Սամարացի կինը։ Ի՞նչ նպատակով, կը կարծէք, Քրիստոսի եկաւ Նիկոդեմոս։ Քրիստոսի ո՞ր խօսքը չփոթեցուց զՆիկոդեմոս։ Նորէն ծնանիլն ի՞նչ է։ Ուրիշ ո՞ր երկու տեղերը դարձեալ կը յիշէ Յովհաննէս զՆիկոդեմոս։ Այդ երկու վկայութիւնները պատճառ կու տա՞ն հաւատալու թէ Նիկոդեմոս վերստին ծնաւ։ Դուք վերստին ծնա՞ծ էք։ Կ'արժէ՞ր որ Յիսուս Սամարացի կնոջ հետ խօսէր։ Ինչո՞ւ։ Ի՞նչ է «կենդանի ջուրը,» որու վրայ խօսեցաւ կնոջ։ Զայն որո՞ւ տալու պատրաստ է։

Ի՞նչ են յաջորդ երեք դասերուն մէջ յիշուած հրաշքները։ Քրիստոսի հրաշքներէն քանի՞ն կը պատմէ Յովհաննէս։ Ասոնցմէ քանի՞ն պատմուած կը գտնենք միւս աւետարաններուն մէջ։ Յիսուս ի՞նչ կերպով իր զօրութիւնը յայտնեց ազնուականին որդին բուժելու ատեն։ Կը յիշէ՞ք ուրիշ հրաշք մը, որով Յիսուս բժշկութիւն գործեց առանց հիւանդին տեղը երթալու։ Ի՞նչ կը պահանջէր Յիսուս իր հրաշքները գործելու համար։ Հիւանդին հաւատքն էր միշտ։ Ազնուականն ի՞նչպէս ցոյց տուաւ իր հաւատքը։

Ո՞րչափ ժամանակէ ի վեր հիւանդ էր անդամալոյծը։ Ինչէ՞ն յայտնի է թէ թշուառ մարդ էր ան։ Ի՞նչպէս յայտնեց իր հաւատքը։ Ի՞նչ օր էր։ Մե՞ղք է հիւանդ բուժել կիրակի օրով։ Ո՞ւր գործուեցաւ հացերու եւ ձուկերու հրաշքը։ Ուրիշ ո՞ր տեղ կը պատմուի այս հրաշքը։ Կիներ ու տղաք մէկտեղ հաշուելով, քանի՞ մարդիկ կերան հաւանօրէն։ Ի՞նչ տեսակ հրաշք էր այս։ Երբ հացերը բաղմապատկուեցան, դարձեալ պարզ հացե՞ր էին դարձեալ։ Աշակերտներուն ինչո՞ւ պատուիրուեցաւ ժողովել փշրանքները։

Ի՞նչ տօն կը յիշուի ԺԱ դասին մէջ։ Ե՞րբ կը պատահէր եւ ի՞նչ նշանակութիւն ունէր։ Հաւանօրէն ի՞նչ բան Քրիստոսի թելադրեց խմելու օրինակը։ Հոգեւոր ի՞նչ վիճակ ներկայացնելու կը ծառայէ ծարաւը։ Ի՞նչպէս կ'անցընէ Քրիստոս հոգիին ծարաւը։

Ո՞րն է ծառայութեան յոռեգոյն տեսակը։ Ի՞նչպէս կ'ազատէ մեզ Յիսուս մեղաց ծառայութենէն։ Ո՞ւր էր կոյրը զոր բուժեց Յիսուս։ Շատեր կը ծնի՞ն կոյր։ Աշակերտներն ի՞նչ ծուռ գաղափար ունէին մարդուն կուրութեան պատճառին վրայ։ Կա՞ւն էր մարդը բուժողը։ Ինչո՞ւ զայն գործածեց ուրեմն Յիսուս։ Այս հրաշքն ի՞նչ ազդեցութիւն ըրաւ Հրեայ իշխաններուն վրայ։ Ի՞նչ ազդեցութիւն՝ բուն իսկ կոյրին վրայ։

Կրնա՞ք ըսել թէ այս ինը գլուխներուն մէջ, որոնցմէ առնուեցան մեր դասերը, քանի՞ այցելութիւն կը ցուցուի թէ տուաւ Յիսուս Երուսաղէմի։

Դասերու վրայ մեր շաբաթական ծանօթութիւններուն մէջ մոռցանք նշանակել ոսկեղէն համարները։ Անուսիկ անոնք. Յովհ. Ա. 4, Ա. 29, Ա. 49, Բ. 5, Դ. 16, Յայտ. ԻԲ. 17, Յովհ. Ե. 36, Զ. 2, Զ. 51, Է. 46, Ը. 34, Թ. 5։

ՀՈՎՈՒԷ ԶԻՍ, ՏԷՐ

Ամայութիւնն անապատին լայնածիր՝
Տաղտուկ կ'ազդէ, Տէր, մեր հոգւոյն անխաբիր։
Արածէ մեզ դաշտավայրին մէջ դալար,
Ուր գեաը սէրդ կը նրւագէ զերդ քընար։

Կեանքն ամայի՝ ապրիլն է զուրկ խօսքէդ, Տէր,
Զգալ թէ հոն պահուած անգին կան գանձեր,
Չը կարենալ տեսնել որոշ եւ յստակ
Անկէ բղխող խաղաղութեան ջինջ վըտակ։

Խօսքիդ հանդէպ վերաբերումս ցրտասառ
Մի յիշեր, Տէր, քերէ տեսարէդ զայն խպառ։
Սընունդ տուր ինձ քու խօսքերովդ կենսունակ,
Վառ թող մընայ հոն միշտ սիրոյդ յիշատակ։

Թէեւ քալեմ մահուան ձորին մէջ մընթին,
Հաւատքս ու յոյսս թող ոչ երբեք անհետին։
Ու հոն ալ, Տէր, իբրեւ Հովսուին իմ Բարի,
Հոգիս ուժգին Քեզի միայն թող փարի։

Մարսուան Ե. Ս. ԱՒԱԳԵԱՆ

Քրիստ. Ե. Ընկերակցութեան աղօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը ժամը 9ին (Ը. Թ.) ի Ռէսթ, Դուսդափու։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաք. Զորեքշաբթի, Արաբական տարեմուտի առիթով, Մեծ Եպարքոսը, նախարարները եւ կրօնական, զինուորական ու քաղաքային բարձրաստիճան պաշտօնատարներ Կայս. պալատ գացին իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցանել Ն. Կ. Վեհափառութեան։ —Ձեռնհաս յանձնաժողովը որոշած է առաջուան պէս շարժուն չինել Գարաքէօյի կամուրջը։ —Վեհ. Սուլթանը Պարսից հիւանդանոցին եւ Տէպիսթանը Իրանեան վարժարանին ի նպաստ տրուած անցեալ շաբթուան պարահանդէսին առիթով 100 ոսկի շնորհեց այն հաստատութիւններուն։ —Որոշուած է 5, 2 եւ 1 դահեկանոց աւրուած ու մաշած արծաթ դրամները հաւաքել Օսմ. Պանքայի ճիւղերուն ձեռամբ, փոխարժէքը ամբողջովին վճարել, մերժելով անչուշտ կեղծերը եւ բոլորովին անճանաչ դարձածները, եւ փողերանոցին մէջ զանոնք քառորդ մէճիտիէի վերածել, որով ոչ փողերանոցը ծախքի պիտի ենթարկուի, ոչ ալ դրամներուն տէրերը։

Նահանգներ. Պաղատատի կուսակալութեան գրրուած է յանձնաժողով մը կազմել, որպէս զի գետերու ողողումներուն առջեւն առնէ եւ Հինտիէի թումբը նորոգէ, նաեւ որպէս զի ողողումներէ գոյացած ջուրը պահէ եւ երաշտութեան ժամանակ երկրագործութեան պէտքերու ծառայեցնէ։ —Դամասկոսի մէջ թրամուէյ բանեցնելու համար Օսմ. անոնուն ընկերութիւն մը կազմուած եւ. կանոնագիրը Հանրօգուտ գործերու նախարարութենէն վաւերացուած է։ —Պրուսա քաղաքին մէջ 99 տարի չոգեշարժ թրամուէյ բանեցնելու մենաշնորհ խնդրուած է ձեռնհաս իշխանութենէն։ —Իզմիտի Գանտըրա գաւառակին կապարի եւ զինկի հանքերուն շահագործումը Իզզէթ Պէյզատէ Բէշիտ, Հասան Սապրի, Ապտիւլգէթթահ եւ Սիմոնաքի էֆ.ներուն յանձնուեցաւ։ —Զմեռը շատ սաստիկ եղած է Բուսմէլիի մէջ։ Ընդհ. քննիչը ամէն կողմ հեռագրած է նպաստամատոյց յանձնաժողովներ կազմել եւ թաղապետական հասոյթներէն բաւական դրամ ծախսել։ Վեհ. Սուլթանը հրամայած է Բուսմէլիի նահանգներու արքունի կալուածներու հասոյթէն 50,000 դահ. յատկացնել աղքատներուն։ Գոսովայի նահանգին բաժին ինկած 20,000 դահ.ը բաժնուած է ամէն կողմ։ —Սէլանիկի մէջ կոյրերու եւ խուլ համրերու վարժարան մը պիտի չինուի Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհուած գեանի մը վրայ։ Նահանգին քաղաքային եւ զինուորական պաշտօնեաներուն թոչակներէն հարիւրին 1ը այդ նպատակին պիտի յատկացուի։ —Հրամայուած է խրախոյսներ տալ որպէս զի Գոնեայի եւ Էնկիւրիւի նահանգներուն երկրագործութիւնը իրենց հողային ընդունակութեան համապատասխանող յառաջադէմ վիճակի մը հասցուի, երկաթեայ արօրներ պատրաստուին եւ ասոնց կիրառումը ուսուցուի երկրագործութեան ուսուցիչներու ձեռամբ։ —Ֆիլորինէի կողմերը երեւցած աւազակները նուաճուած են։ —Ֆասի հեռագրաթելին Իսքէնտէրուն-Հալէպի մասին չինութեան ձեռնարկուած է։ —Հրամայուած է Անատոլուի մէջ բրնձի մշակութիւնը զարգացնելու տնօրինութիւններ ընել։ —Իզմիրի մէջ հրդեհէ մը տասներեք տուն այրած են, երկու տուն ալ քանդուած է նոյն աղէտին պատճառով։ Վնասը 3,500 ոսկի կ'ենթադրուի։ —Դամասկոսի մէջ բացուած բժշկական վարժարանին բուսաբանական պարտէզին եւ թանգարանին վերաբերեալ պաշտօնագրերը ձեռնհաս իշխանութեան մատուցուած են։ —Պէնկազիի ճամբաները պիտի չինուին կատարելապէս։ —Լիբանանի ոստիկան զինուորներու գնդին բարեկարգութեան ձեռնարկուած է։ —Որոշուեցաւ թէ գաւառային Տէֆթէրհանէներու կողմէ տրուած կալուածագրերու մէջ հողին ճիշտ քանակութիւնը նշանակուելու է եւ չնշանակողները փնտռուելու եւ պատժուելու են ըստ օրինի։ —Սպասի կ'իմանայ թէ Անդրիոյ Խորհրդարանին վերջին նիստերէն մէկուն մէջ յայտարարուած է թէ Կայս. կառավարութեան բարեկարգական միջոցներուն շնորհիւ Բուսմէլիի նահանգներուն մէջ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ եւ թէ ամէն կողմ գոհունակութիւն կը պատճառէ այս։

Այլաւայլ. Գաւառային մաքսատուններու հրահանգ տրուած է փութով ու խղճմտութեամբ կատարել սուրճի, թէյի, եւն. քննութիւնները եւ մերժել խառնուրդները։ Որոշուած է Ռէօնթկէնեան մեքենաներ բերել մաքսատուններու համար։ —Իտալական Ֆաչիօ չոգենաւին ընկղմումը կը հեռագրուի Աղեքսանդրիայէ։ Թղթատարական բոլոր պայուսակները կորսուած են։ —Օտար երկիրներէ եկողներու տրուած փաստոռներու վրայ 10 դահեկանոց եւ փաստաններու վրայ 5 դահ.նոց դրոշմաթուղթ պիտի փակցուի ըստ կանոնի։ Որովհետեւ օտար երկիրներու մէջ դրոշմաթուղթ չգտնուիր, որոշուեցաւ որ անցագիրները առաջին անգամ քննողները դրոշմաթուղթ փակցնեն անոնց վրայ, դրամը անցագրին տիրոջմէն առնելով։ —Անցագիրներու դրամական տուգանքի յատուկ նոր դրոշմաթուղթեր պիտի աւելցուին 5, 10, 20 եւ 40 դահ.նոց։ —Կայս. կառավարութիւնը Թուրքիոյ հանքային գործառնութիւններուն եւ արտածումներուն մէկ

վիճակագրութիւնը ղրկած է Ֆրանսայի Ելեւմտական Նախարարութեան։ —Պողպատեայ եւ արագընթաց 8 թնդանօթակրի շինութիւն պիտի յանձնարարուի Աւստրիական նաւադործարաններու, որոնք անոնց յատակաձեւերն արդէն մատուցած են Ծովային Նախարարութեան։ — Նկատելով որ Կրթական Նախարարութեան իրաւասութեան ենթարկուած վարժարանները հետզհետէ կ'աւելնան եւ ծախքն ալ կը չանայ նոյն համեմատութեամբ, հասոյթներու եւ ծախքերու վրայ խորհրդակցելու համար յանձնաժողով մը կազմուեցաւ Կրթական Նախարարին նախագահութեամբ։ —Հալէպի կուսակալ Ֆեազիմ պէյ, Պատժական դատարանի նախագահ Լուրֆի էֆ. եւ արտաքին յարաբերութիւններու տեսուչ Պէշարա էֆ. պատուանշաններ ընդունեցան Գերման կառավարութենէն։ —Օտարաբնակ Թրքահպատակներ, երբ ուզեն իրենց անունը կամ տարիքը սրբագրել Մարդահամարի տոմարներուն մէջ, պարտին տեղւոյն Օսմ. հիւպատոսարանը դիմել եւ վկաներու ներկայութեամբ կատարել այդ սրբագրութիւնը։ Եթէ դեսպանատուն կամ հիւպատոսարան չգտնուի իրենց տեղը, առեւտրական ներկայացուցիչներ պիտի կատարեն այս գործողութիւնը։ —Եգիպտագէտ Մ. Մասիրրօ Աթէնքի մէջ գումարելի հնագիտական համաժողովին ներկայ պիտի դտնուի իբրեւ ներկայացուցիչ Եգիպտոսի։ —Աւստրիոյ հետ Պուլկարիոյ առեւտրական պայմանագրութեան պայմանաժամը ամսոյս 14ին կը լրանայ։ Մինչեւ որ վերջնական պայմանագրութիւն մը կնքուի, առժամեայ պայմանագրութիւն մը պիտի ստորագրուի։ — Պուլկարիոյ եւ Մոնթենեկրոի միջեւ առեւտրական պայմանագրութիւն մը կնքուած է։

Բոլսի. Ժող. Ոմանք Ա-եաբէրի անցեալ տարիներու յատուկ թիւեր կը խնդրեն մերթ ընդ մերթ։ Կը ցաւինք որ Ա-եաբէրի հին թիւեր չունինք բաց ի 1903 եւ 1904 տարիներու թերթերէն։ — Իզմիրի քարոզիչ Վեր. Յ. Թաշճեանի որդին Արմենակ էֆ. վեց ամիս առաջ Պոսթընի «Ինսթիթիւթ ավ Թէքնոլոճի» անուն արհեստագիտական վարժարանը մտած է, եւ վեց ամսոյ մէջ տարի մը չահելէ զատ յաջողած է իր կարգին մէջ առաջին հանդիսանալ եւ առաջին մրցանակ առնել։ — Մայրաքաղաքիս Աւետ. եկեղեցիները կիրակի Սբ. Փրկչի հիւանդանոցին համար հանդանակութիւն ըրին։ —Վեր. Արսէն Շմաւոնեան անցեալ ուրբաթ Ատապազար գնաց եւ տեղւոյն Հայուհեաց Վարժարանին մէջ ճառ մը խօսեցաւ «Մովսէսի վրայ։ Կիրակի ալ քարոզեց եւ երկու ուղերձ խօսեցաւ։ —Կ. պոլսոյ Հայ. Աւետ. Եկեղեցին, 1903 Ապրիլ 3էն մինչեւ 1904 Դեկ. 31, 11,175 դահ. եւ 30 փարա տուած է աղքատներու։

Հայ Լուս. Ժող. Խասքէօյի Գալֆայեան Որբանոցի աշակերտուհիները, Վեհ. Սուլթանի դուստր Նաիլէ իշխանուհիին ամուսնութեան առիթով, գեղեցիկ ձեռագործ մը պատրաստելով իշխանուհիին պիտի նուիրեն։ —Էջմիածնի Սինոդը որոշեց դարձեալ գործադրել 1854ին հաստատուած այն կանոնը, որ կը տրամադրէ եկեղեցւոյ արտօնութիւններէն զրկել առանց պսակի ապօրինաւորապէս կենակցող այրերն ու կիները։ — Հաճընի մէջ Գրիգորեաշարեան Ցակոբ աղա թանկագին ջահ մը եւ 100 ոսկի նուիրած է եկեղեցիին։ —Սբ. Փրկչի հիւանդանոցին ի նպաստ նուագահանդէս մը տալու Կայս. հրաման չնորհուեցաւ։ — Բանի մը ամիս առաջ Վանայ մէջ ծագած հնտախտի համաճարակին առջեւն առնելու նպատակով տեղւոյն Լուս. ժողովուրդը քաղաքին մէջ թափօրով պտրացուցած է «հրաշագործ Սբ. Գեղարդը» (որ մեր Տէրոջը կողը մխուած կը կարծուի), եւ մարդիկ զայն համբուրած եւ անոր աղօթքներ ըրած են։ Այս արտադրած է առնուազն 50 ոսկիի հասոյթ մը։ Տեղւոյն Տ. Մեսրոպ աւագերէցը եւ Ամերիկացի միսիոնար Տր. Ըշըր ուղած են մարդոց ուշադրութիւնը Գեղարդէն Քրիստոսի դարձնել։ Շատեր այդ պատճառով անոնցմէ վշտացած են։

Ա-եաբէրական հրապարակ. Մարտ. 4 (Ն. Տ.) Օ. Ո. 100

Ցորեն, քաշը	փր.	Բամբակ, զոյգ թիթեղ	
Անատոլու կարծր	35–36	Ռուս. Պոլսոյ համար	30½
» ընտիր	39–40	Շաքար, կենդանիները, դահ.	
Ալիւր, պարկը, դահ.		Թրիէսթէ	118
Անատոլու գրբմա	65–71	Ռուսական	91½–92
Օտեսա (Ա)	93–96, (Բ) 85–90, (Գ) 76–81	Սուրճ 100 ը	6½–6⅘ ոսկի
Գարի, քաշը, փր.		Բրինձ, պարկը, դահ.	
Անատոլու Ա.	27–27½, Բ. 26 Գ. 25	Եգիպտական	77
Թէֆթիկ, քաշը դահ.		Անգլիական	109
Էնկիւրի, Եոզղատ	17–18	Բիզոն ֆրանք	42½
Բուրդ, քաշը, դահ.		Լուբիա	
Անատոլու գըրփմա	6½–7	Սեւծով, 100 քշը.	170–180
Բամբակ, քաշը,		Սէլանիկ »	200
Ատանա	5½	Կոճէր, քաշը	փր.
Ադիանա, Գարահիսար, Պալըքէսիր	110–112	Մէրսին	95
		Սիսեռ »	
		Անատոլու	38-39

Դրամական. Փեար. 24/9 Մարտ

Օսմ. Միաց. Օ. Ո.	98 30	Ռուսլ. Երկթղ. Ֆր.	132 75
Մէճիտիյէ	108 7	Նաբոլէոն	87 22
Մէճիտիէ	103 10	Գրիմից	51 04
Մանր արծաթ	104 30	Անգղ. ոսկի	110 4
Ռուսիոյ բոլ	90	Մանէթ	8 60

ԱՐՏԱՔԻՆ

Պոդերոյմը. Մանչուրիոյ կատաղի պատերազմը տակաւին կը շարունակէ։ Ռազմավայրին երկայնութիւնը արեւելքէն արեւմուտք 130 հազարամեթր է ուղիղ գծով, իսկ բանակներու գծին հետեւելով՝ տակէ ալ շատ աւելի։ Սէնոպոբ կ'ըսէ թէ «երկու բանակները քանի մը շաբաթ առաջ լուսնի մահիկի մը երեւոյթը կ'ընծայէին եղջիւրները դէպ հարաւ դարձած։ Ճափոնցիներն այն ժամանակ ներքին եւ կարճ գծին վրայ էին։ Հիմա մահիկը դէպ հիւսիս դարձած է եւ Ճափոնցիներն արտաքին գծին վրայ են, եղջիւրներն ալ ամէն ժամ դէպ ի Մուկդէն կը ձգտին։» Նոյն թերթը կ'ըսէ թէ «Որովհետեւ երկու բանակներուն զօրաց թիւը 700,000ի մօտ է, այս պատերազմը զինուորներու բազմութեան, թնդանօթներու եւ ռազմանիւթի, մանաւանդ ռազմադաշտի հողային ընդարձակութեան կողմէ՝ անտարակոյս մեծագոյնն է պատերազմներու պատմութեան մէջ։» Ճափոնցիներն արեւելեան կողմը երկու ճամբով կը յառաջանան դէպ ի Ֆուշուն, զոր կը պաշտպանէ Զօր. Լինէվիչի բանակը։ Ֆուշուն իրը 25 հազարամեթր հեռի է Մուկդէնէ դէպ հարաւարեւելք, եւ հեռագրուած է թէ Ճափոնցիները Մարտ 3ին 25 հազարամեթր հեռի էին Ֆուշունէ։ Արեւմտեան կողմը, զոր կը պաշտպանէ Զօր. Պիլորրլինկի բանակը, Ճափոնցիները յառաջացած են, կ'ըսուի, դէպ ի Մուկդէն եւ 20 հազարամեթր ունին հոն հասնելու։ Իսկ կեդրոնը՝ Ռուսերը Շահօի կամուրջը լքած կը թուին, բայց կը պաշտպանեն Փութիլով բլուրը, որ Շահօի հարաւակողմն է եւ որու վրայ կեդրոնացուցած են Ճափոնցիները բազմաթիւ խոշոր թնդանօթներու կրակը։ Կը հեռագրուի թէ Զօր. Քուրոփաթքին ուժգնապէս Ճափոնցիներու կեդրոնին դէմ կը յարձակի, որպէս զի զանոնք ստիպէ կողերէն օգնութիւն ղրկել եւ այսպէս չրջառիկ շարժման գործողութիւնը տկարացնէ։ Սակայն տեղային գործակալութիւններու հասած նորագոյն հեռագիրներու համաձայն այդ գործողութիւնն յառաջ կ'երթայ։ Լէվնը Հերբլրի մասնաւոր մէկ հեռագրին համաձայն ալ Ճափոնցիները Մուկդէնէ 9 հազարամեթր հեռի են։ Մինչեւ իսկ կ'ըսուի թէ Մուկդէն ումբակոծուած է եւ թէ Ռուսերն սկսած են եռ քաշուիլ։ Ուրիշ հեռագրի մը համաձայն անոնք սկսած են իրենց պաշարները փճացնել իբրեւ քաշուելու նախապատրաստութիւն։ Բոլոր այս լուրերը հաստատման կը կարօտին։ Զօր. Շեթոսլ անցեալ շաբթու Զարին ներկայացաւ եւ հրաւիրուեցաւ Ն. Վեհափառութեան հետ ճաշել։

Ա.յլ-ոյլ. Վիլհելմ կայսրը ուրիշ պատոյտ մը պիտի ընէ Միջերկրականի մէջ, թէպէտ ծանուցուած չէ թէ ե'րբ պիտի սկսի այդ պատոյտը։ Ն. Վեհափառութիւնը շոգենաւով Լիզպոն պիտի գայ եւ քանի մը օր հիւր պիտի ըլլայ Քարլոս թագաւորին։ Ճամբան պիտի հանդիպի Վիկտ (Սպանիա), ուր Ասթուրիաս իշխանը ընդ առաջ պիտի ելլէ Ալֆոնսօ թագաւորին կողմէ։ Կայսրուհին ցամաքէն պիտի երթայ Քալապրիա (Իտալիա) եւ ապա պիտի անցնի Թաորմինա (Սիկիլիա), ուր ամբարանոց մը վարձուած է յատկապէս եւ ուր յետոյ պիտի երթայ նաեւ Կայսրը։—Պուլկարիոյ Ֆերտինանտ իշխանը երկուշաբթի Լոնտոն ժամանեց եւ կայարանին մէջ ընդունուեցաւ Ուէյլսի իշխանէն։ Քանի մը օր հիւր պիտի ըլլայ Էտուըրտ թագաւորին։ Այս այցելութիւնը չունի քաղաքական հանգամանք։—Անցեալ հինգշաբթի Անգղիոյ Երեսփոխանական ժողովին յաջորդական երկու քուէարկութիւններուն մէջ կառավարութեան մեծամասնութիւնը 26ի եւ 24ի իջաւ։ Կացութիւնը բաւական ծանր կը համարուի նախարարութեան համար։ Կարծես այս տագնապը սաստկացնելու համար կառավարութիւնը ուրիշ աթոռ մ'ալ կորսնցուց երեսփոխանական ընտրութեան մը մէջ։—Նախագահ Բոզէվելթ շաբաթ սկսաւ իր երկրորդ պաշտօնավարութեան շրջանը։ Նախորդ օրը Անգղիական դեսպանը անոր մատոյց անձնական նամակ մը Էտուըրտ թագաւորէն ուղղուած, որով կը շնորհաւորուէր Նախագահը։ Նամակը կնքուած էր եւ անոր ճիշտ պարունակութիւնը ծանօթ է միայն թագաւորին եւ Նախագահին։ Եւրոպական ուրիշ վեհապետներ ալ շնորհաւորական նամակներ ղրկեցին Նախագահին։ Քոնկրէսի, որու նստաշրջանը փակուած է, վերջին գործերէն մին եղաւ նաւատորմի յաւելման ծրագիրն ընդունիլ։—Պրիւքսէլէ կը հեռագրուի թէ Ռուսական նոր փոխառութիւնը դժուարութիւններու կը բախի։ Սեղանաւորները կ'ուզեն 750 միլիոն ֆրանքը 500 միլիոնի իջեցնել եւ համագումարին միայն կէսը երաշխաւորել եւ պարտաթուղթերը անուանական արժողութենէն վար գնով հրապարակ հանել։—Լորտ Միլնրը, որ տարիներէ ի վեր Հարաւային Ափրիկէի մէջ Անգղիոյ կառավարութեան բարձր ներկայացուցիչն է, ծանուցած է թէ մտադիր է իր պաշտօնէն հրաժարիլ, եւ արդի Ծովային նախարար Լորտ Սէլպորն անոր յաջորդ կարգուած է։ Հարաւային Ափրիկէի մէջ լուծելի ծանր խնդիրները ամենաբարձր կարողութեան տէր մարդ մը կը պահանջեն։ Կառավարութեան սոյն ընտրութեան համար ընդհանուր գոհունակութիւն արտ-

տայայտուեցաւ։ — Շուէտի գահաժառանգ իշխանին երիցագոյն որդի Կուսդաւոս Ատոլֆոս իշխանը նշանուած է Էտուրդա թագաւորին եղբօրդուստր Քոնոթի Մարկարէթ իշխանուհիին հետ, մեծ գոհունակութիւն պատճառելով Շուէտի մէջ։ —Ցունաստանի կիրակի օրուան երեսփոխանական ընտրութիւնները ստուար մեծամասնութիւն մը կ'ընծայեն Մ. Տէլեանիի։ Թէոթոքիսի 84 եւ Զայիմիսի 20 կուսակիցներուն դէմ 130 երեսփոխան ընտրուած են Տէլեանիի կուսակից եւ կամ անոր գործակցող բայց մասնաւոր կուսակցութեան չպատկանող։ —Իտալիոյ վարչապետ Մ. Ճիոլիթթի հրաժարեցաւ վատառողջութեան պատճառով։ —Աւստրիական պատուիրակ Ֆոն Սփաուն ծովակալը, Հիւսիսային Ծովու միջադէպին քննիչ յանձնաժողովի վճռին վրայ խօսելով, ըսաւ, «Հոտ բաւականին յայտնի է թէ Ծովակալ Բոժտսթվէնսքի, որ ամէն տեսակ լուրեր եւ ազդարարութիւններ ընդունած էր, լաւ պատճառ ունէր զգոյշ գտնուելու։ . . . Սակայն անոր աննպաստ է սա իրողութիւնը թէ ռմբակոծութիւնն սկսաւ առանց բաւարար պատճառի, չարունակեց չափէն աւելի ժամանակ եւ միջադէպը չհաղորդուեցաւ նաւային յաջորդ կայանին։ Յանձնաժողովը չանգիր եղաւ ըստ կարելւոյն ամէնէն մեղմ կերպը գտնել խնդրին վրայ իր կարծիքն յայտնելու։ Այսու ամենայնիւ վճիռը որոշակի կը յայտնէ թէ յանձնաժողովը միջադէպին պատասխանատու կը ճանչնայ Ռուսերը։» —Լորտ Լէնսդաունի եւ Ռուսական դեսպան Պէնքենտորֆի միջեւ բանակցութիւն սկսած է նկատմամբ հատուցման գումարին, զոր Ռուս կառավարութիւնը պիտի վճարէ Հըլի միջադէպէն վնասուողներուն։ Կը կարծուի թէ ամբողջ գումարը պիտի ըլլայ 75–100 հազար Անգլ. ոսկի։ —Նորվեկիոյ նախարարութիւնն իր հրաժարականը տուաւ։ Պատճառն է վէճ մը, որ 1892էն ի վեր Շուէտի եւ Նորվեկիոյ միջեւ կը յուզուի կազմական օրէնքի վերաբերեալ խնդրի մը վրայ։ Յարուցուած խնդիրը սա է թէ Նորվեկիա իրրեւ քաղաքական ուրոյն երկիր, որ իր յատուկ խորհրդարանն ունի, օտար երկիրներու մէջ ներկայացուելու է իր ուրոյն հիւպատոսներով՝ փոխանակ ներկայացուելու Շուէտական հիւպատոսներով։ Միանգամայն կը պահանջուի որ Նորվեկիա արտաքին յարաբերութիւններու մէջ սովորականէն աւելի ինքնօրինութիւն ունենայ։ Նորվեկիոյ բազմամարդութիւնը վերջին մարդահամարին համաձայն երկու միլիոնէն քիչ մը աւելի էր, մինչ Շուէտինը հինգ միլիոնէն աւելի է։ Նորվեկիա իր դիրքին նախանձախնդիր է եւ կը վախնայ որ իր մեծ դրացիէն կը նսեմանայ։ Երկուքը մէկտեղ Աւստրիոյ եւ Հունգարիոյ նման մէկ վեհապետ ունին եւ մէկ Պետական Խորհուրդ Նորվեկիայէ եւ Շուէտէ ընտրուած երեսփոխաններէ բաղկացեալ։ Ապա ունին մէյմէկ խորհրդարան տեղային գործեր վարելու համար, ինչպէս ունին Աւստրիա եւ Հունգարիա։ Գահաժառանգ իշխանը, որ խնամակալի պաշտօն կը վարէ Թագաւորին հիւանդութեան միջոցին, Նորվեկեան խորհրդարանին գրած է թէ Թագաւորը բնաւ չէ ընդդիմացած որ Նորվեկիա ուրոյն հիւպատոսներ պահէ օտար երկիրներու մէջ, եւ սակայն այդ այնպիսի կերպով մը ըլլալու է որ չվտանգուի Շուէտի հետ միութիւնը, որմէ կախեալ է Նորվեկիոյ բարօրութիւնը։

Պարերազմը. Մայրաքաղաքիս հեռագրական երկու գլխաւոր գործակալութիւններուն հասած լուրերու համաձայն Ճափոնցիները Մուկդէնի մօտեցած են։ Կ'ըսուի թէ անոնք գրաւած են զՄիֆանցին, Մուկդէնի հիւսիսարեւմտեան կողմը, եւ անոի կը ռմբակոծեն քաղաքը։ Ռուս հրետանիները կատաղի կերպով կը պատասխանեն անոնց եւ հարաւէն նահանջող զօրքերը պահապան զինուորներուն կ'օգնեն անոնց դիմադրութեան գործին մէջ։ Կռիւը նոյն սաստկութեամբ կը շարունակէ քաղաքին արեւելեան կողմը։ Կը հեռագրուի թէ «Ճափոնցիները գիշերայն յարձակեցան Ֆանսինկթունի եւ Թուանքիաֆինլինկի կիրճերուն վրայ։ Այս նոր յարձակումը շատ մեծ կորուստ պատճառեց Ռուսերուն, որոնք նահանջել սկսան։» Ուրիշ հեռագրի մը համաձայն Ճափոնցիները ամէն կողմէ կը ռմբակոծեն զՄուկդէն։ Քաղաքը հրեղէն շրջանակով մը պաշարուած է։ Կ'ըսուի թէ Ռուս վերջապահները միայն մնացած են հոն։ Կ'ըսուի ալ թէ Ռուսերն ամբողջովին պարպած են զՄուկդէն եւ կը քաշուին Թիէլինկ։ Սակայն հաստատման կը կարօտի այս։ —Սբ. Փեթերսպուրկէ հեռագրուած է Փարիզ թէ Ռուսիոյ ընդհանուր ապայակոյտը կը խոստովանի որ Ճափոնցիներու յարձակողականը յաջողած է, եւ թէ Զօր. Քուրոփաթքին դէպ հիւսիս կը քաշուի։ Թոքիօէ ալ հեռագրուած է Լոնտոն թէ Զօր. Քուրոփաթքին յաղթուած է Ճափոնցիներէն եւ թէ վերջին կռիւներուն մէջ 100,000 մարդ կորսնցուցած է։ Ճափոնի զինուորական խորհուրդը որոշած է սկսիլ Վլատիվոսթոքի իրական պաշարումը։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ԵՂԻՈՅ ՊՕՅՏԱՅԵԱՆ
Ֆինանսական Եօգուղու Ամիրգան խան